

Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamas projektas
Nr. 09.2.1-ESFA-V-726-03-0001 „Skaitmeninio ugdymo turinio kūrimas ir diegimas“

PRADINIO UGDYMO TEATRO BENDRŲJŲ PROGRAMŲ ĮGYVENDINIMO REKOMENDACIJOS

Įgyvendinimo rekomendacijas rengė: dr. Rasa Vasinauskaitė, Rasa Ercmonienė–Varnė

Turinys

1. Teatro dalyko turinio mokymo rekomendacijos	2
2. Kaip ugdyti aukštesnius pasiekimus?	7
3. Tarpdalykinių temų integravimas. Dalykų dermė	12
4. Kalbinių gebėjimų ugdymas per visų dalykų pamokas	20
5. Siūlymai mokytojų nuožiūra skirstomų 30 procentų pamokų	24
6. Veiklų planavimo ir kompetencijų ugdymo pavyzdžiai	29
7. Skaitmeninės mokymo priemonės, skirtos BP įgyvendinti	31
8. Literatūros ir šaltinių sąrašas	33
9. Užduočių ar mokinių darbų, iliustruojančių pasiekimų lygius, pavyzdžiai	35

1. Teatro dalyko turinio mokymo rekomendacijos

Esminiai pradinio ugdymo teatro bendrosios programos pokyčiai

2008 metų programa	Ko siekiama?	2022 metų programa
Programa orientuota į bendrųjų ir dalykinių kompetencijų ugdymą, daug dėmesio skiriant mokymuisi mokytis.	<i>Į bendrąsias kompetencijas orientuoto, integralaus ir kūrybiško ugdymosi proceso, stiprinančio mokinio kūrybines savybes ir vertybines nuostatas.</i>	Programoje pateikiami pažinimo, komunikavimo, kūrybiškumo, pilietiškumo, socialinės, emocinės ir sveikos gyvensenos, kultūrinės, skaitmeninės kompetencijų ir jų raidos aprašai, kompetencijų ugdymo dalyku pavyzdžiai.
Pasiekimų sritys: • Teatro raiška; • Vaidinimų stebėjimas, interpretavimas, vertinimas; • Teatro vaidmens kultūriniame gyvenime pažinimas.	<i>Aukštesnių mokinių pasiekimų, nuoseklesnio ir gilesnio mokymosi proceso, dermės su pagrindiniu ugdymu.</i>	Pasiekimų sritys: • Teatro raiška; • Teatro supratimas ir vertinimas; • Teatrinį reiškinių ir kontekstų pažinimas; • Pasiekimų sritys viena kitą papildo kaip nuoseklus ir empirine patirtimi grįstas ugdymosi teatru procesas.
Mokinių pasiekimai aprašomi kaip plėtojamos kompetencijos sudedamųjų dalių – nuostatų, gebėjimų, žinių ir supratimo – visuma.	<i>Įprasminti teatro mokymąsi kaip kūrybišką, atsakingą ir tikslingą veiklą, aprėpiančią įtraukų dalyvavimą, tarpusavio bendradarbiavimą ir motyvuotą (savi)refleksiją.</i>	Pasiekimų srityse akcentuojami pasiekimai: • Teatro raiška – 4 pasiekimai (atlikimas, kūryba, kūrybos pristatymas, įsivertinimas) (A); • Teatro supratimas ir vertinimas – 3 pasiekimai (analizavimas, interpretavimas, vertinimas) (B); • Teatrinį reiškinių ir kontekstų pažinimas – 3 pasiekimai (tyrinėjimas, nagrinėjimas, refleksija) (C) .
Kiekvienam dvejų metų koncentrai pateikiami apibendrinti trijų lygių – patenkinamo, pagrindinio ir aukštesniojo – pasiekimų lygių požymiai.	<i>Kokybiškesnio, į aukštesnius pasiekimus orientuoto, individualius mokinių gebėjimus bei motyvaciją skatinančio ugdymo bei vertinimo.</i>	Kiekvienam dvejų metų koncentrai pateikiami visų programoje numatytų pasiekimų keturių pasiekimų lygių – slenkstinio, patenkinamo, pagrindinio ir aukštesniojo – požymiai.
Turinio apimtis pateikiama visam Bendruosiuose ugdymo planuose numatytam mokymosi laikui.	<i>Skatinti mokinių kūrybiškumą ir kritinį mąstymą, teatrinio patyrimo ir pažinimo poreikį, dalyvavimą teatrinėse ir kultūrinėse mokyklos,</i>	Mokymosi turinys pateikiamas koncentrais, bet išskiriamos ir atskirais mokslo metais (klasė, amžius) rekomenduotinos teatrinio ugdymo veiklos bei metodai,

	<i>bendruomenės veiklose. Orientuotis į kompleksinę ir praktinę tarpdalykinę ugdymosi procesą. Kurti atvirą ir lankstų, mokinių galimybes ir poreikius atitinkantį ugdymo procesą.</i>	pateikiamos tarpdalykinio ugdymo integracijos galimybės. Mokymosi turinyje pateikiama 70 proc. BP numatyto mokymosi laiko, mokytojas yra laisvas pasirinkti 30 proc. mokymosi turinio, atsižvelgdamas į mokinių gebėjimus ir poreikius, mokyklos galimybes.
Ugdymo gairėse aprašyti galimi rezultatų siekimo būdai grindžiami aktyviu mokinių ir mokytojo bendradarbiavimu.	<i>Padėti mokytojams įgyvendinti Teatro programą siekiant geresnių ugdymo rezultatų.</i>	Teatro dalyko metodinėse rekomendacijose pateikiami mokymosi turinio įgyvendinimo patarimai bei teatro ugdymo metodai, ilgalaikiai planai, veiklų planavimo ir įgyvendinimo pavyzdžiai, užduotys kontaktiniu ir nuotoliniu būdu vykstančiose pamokose. Literatūros, vaizdo ir garso šaltinių, skaitmeninių mokymosi priemonių ir kt. teatriniam ugdymui vertingų nuorodų sąrašas.

Teatro pamoka – unikali ugdymo(si) forma, padedanti vaikui adaptuotis naujoje aplinkoje. Planuojant pamoką rekomenduojama atsižvelgti į vaiko raidos psichologijos tyrimus, teigiančius, kad 7–8 metų vaikai geba sutelkti dėmesį vienai veiklai iki 15 minučių. Taip pat svarbus faktorius – savigarba, o sveikai savasties raidai ypatingai svarbi sėkmės galimybė. 1–2 klasių mokiniai noriai priima naujas atsakomybes, džiaugiasi savo didėjančiu savarankiškumu. Įtraukime pirmąją į Teatro pamokos ritualus (pvz., pasisveikinimo ir atsisveikinimo), teatrinius žaidimus, situacijų kūrimus, improvizavimą. Tačiau žaiskime „apie tai“, kas jam artima ir pažįstama: šeima, žaislai, draugai, jo mylimi knygų ar filmų herojai. Anot psichologų, geriausias būdas ugdyti skaitmeninės kartos vaikus yra bendravimas. Vis dėlto svarbu, kad žaisdami mokiniai gebėtų skirti sportinius ir kūrybinius žaidimus, žadinančius jų vaizduotę ir pojūčius, gebėjimą matyti ir girdėti aplinką, partnerį, gebėjimą sutelkti dėmesį į konkretų gestą, judesį, žodį.

Kitaip tariant, teatriniai žaidimai – tai pagrindinis šio koncentro mokinių ugdymo teatro metodas. Jie padeda atsipalaiduoti arba susikaupti, kai to reikia. Jie gali tarnauti apšilimui – teatriniam trenaužiui, kuris nuteikia darbui, perkelia mokinių dėmesį į teatrinę erdvę. Teatriniai žaidimai dėl savo įvairovės paprastai mokiniams neatsibosta, nes yra lengvai pritaikomi įvairioms užduotims. Teatriniai žaidimai veikia kaip psichologinė socialinė terapija: vaikas analizuoja savo jausmus, mokosi juos suprasti, vertinti. Taip pat jie skatina bendrumo jausmą, draugiškumą vienas kitam, moko taikiai spręsti konfliktus ir padeda puoselėti tarpusavio supratimą. Lavindami emocinius, kognityvinius, motorinius ir kalbinius vaiko gebėjimus, žaidimai padeda atsiskleisti vaiko talentams, teikia didžiulę naudą asmenybės ugdymui.

Teatriniai žaidimai palaipsniui supažindina mokinį su etiudo samprata ir jo kūrimo taisyklėmis. Teatriniai etiudai 1–2 klasėse turėtų būti paprasti, aiškūs, kuriami ir atliekami remiantis žaidimo taisyklėmis. Užduotys, skirtos sutelkti vaikų dėmesį ir įsivaizduoti atsidūrus kitoje vietoje (aplinkoje), skatinančios girdėti ir reaguoti į aplinkos skleidžiamus garsus, „matyti“ galimus sutikti žmones, gyvūnus, paukščius, čia varijuoja nuo konkrečių, atpažįstamų vaikams iš kasdienio gyvenimo ir aplinkos situacijų (pvz., pasirenkama tema ir aplinkybės: gatvė, miškas, pajūris, sodas, žaidimų aikštelė ir pan.) iki sudėtingesnių, kviečiančių juos prisiminti ir įsivaizduoti paros laiką, oro sąlygas, nuotaiką ir pan.

Teatriniai žaidimai ir teatriniai etiudai, skirti vaiko psichomotorikai, gali būti papildomi kalbinėmis užduotimis. Joms šiuo metu patartina pasitelkti ne tik grožinės literatūros (pasakų) ar poezijos eilutes, ištraukas, bet ir pasinaudoti tautosakiniu palikimu: mįslėmis, patarlėmis, skaičiuotėmis, pasakėčiomis,

padavimais, legendomis. 1–2 kl. amžiaus vaikai itin mėgsta skaičiuotes, naudojamas jų kiemo žaidimuose, tad Teatro pamokose siūloma susipažinti su skaičiuočių įvairove, surengti jų varžytuves, išsiaiškinti jų prasmę ir sukurti savo, naujas. Lietuvos etninės kultūros ugdytojų sąjunga 2 klasės mokiniams siūlo išbandyti kurti oracijas ir patarles. Tokiu būdu siekiama padėti suvokti sakytinės tautosakos vertę ir gyvybingumą, pritaikomumą įvairioms aplinkybėms ir situacijoms. Pažintis su tautosakiniais tekstais koreliuoja ir su liaudiškomis, etnografinėmis teatro šaknimis, nes bet kokią sakytinės ir rašytinės tautosakos tekstą galima suvaidinti vaidmenimis, o tai reiškia – teatralizuoti.

Teatralizacijos samprata įtraukta į 1–2 klasės koncentro Teatrinių reiškinių ir kontekstų pažinimo veiklas. Siekiama, kad mokiniai pastebėtų ir atpažintų teatrinius elementus kasdienėje aplinkoje, renginiuose ir šventėse. Suprasdami, kad teatriniai žaidimai ir etiudai gimsta iš jų pačių sukurto įsivaizduojamo pasaulio – aplinkybių, situacijų, išgalvotų ir pavaizduotų veikėjų, vaikai galės lengviau nurodyti ir atskirti kasdienybėje ir tam tikrų švenčių ar renginių metu naudojamas teatrinės priemonės: sutartą vietą ir laiką, sutartas aplinkybes, kuriamą nuotaiką, jai sustiprinti pasitelkiamą vaidybą, kostiumus, dekoracijas (vaizdines) priemones, muziką ir pan. Visi šie elementai, su kuriais mokiniai susipažįsta palaipsniui, žaisdami ir išgalvodami bei kurdami nesudėtingus, minimalios trukmės ir apimties etiudus (2–3 min.), neatsiejami nuo Teatro supratimo ir vertinimo veiklų, kuriomis siekiama, kad mokiniai išskirtų ir gebėtų įvardyti jų pačių pasitelkiamus (juolab matytus teatriniam pavyzdys) teatrinius elementus, gebėtų nusakyti pačių kuriamų etiudų (matyto pavyzdžio) temą, aptartų personažus, išsakyti savo įspūdžius.

Teatrinius žaidimus ir teatrinius etiudus papildo į tikslingesnę meninę, teatrinę veiklą orientuoti Vaidmenų žaidimai. Vaidmenų žaidimus (*Role Play method*) galima pasitelkti įvairių dalykų pamokose – vaidmuo gali būti suprantamas ne tik kaip konkretus gyvas žmogus, gyvūnas ar augalas, bet ir kaip negyvas objektas, turintis savo savybes, tačiau tik teatro „pasaulyje“ galintis kalbėti, judėti, veikti, jausti. Jei pasirenkami „gyvi“ personažai, su mokiniams aptariamais jų išorinės (fizinės) savybės, charakterio bruožai, sugalvojamos aplinkybės, į kurias šie personažai patenka, įvykiai, kurie su jais nutinka. Aptarus personažus, situacijas, įvykius, suvaidinami trumpi, nesudėtingi etiudai, kuriais siekiama, kad mokiniai gebėtų suprasti aplinkybes ir tikslingai veikti situacijoje, pasakojančioje [trumpuč] pasirinktų personažų istoriją. Vaidmenų žaidimai gali būti žaidžiami tiek klasėje, tiek lauke, tiek internetinėje erdvinėje.

Improvizacijų metodas – tai spontaniški vaidinimai pasirinkta ir (ar) mokinių pasiūlyta, taip pat pasitelkta kito dalyko pamokoje nagrinėta tema. Galima improvizuoti bet kokia tema, jeigu mokytojas linkęs eksperimentuoti ir nebijo vaikų fantazijos šėlsmo. Galime apsidrausti ir improvizacijoms naudoti tik tam tikrus klasėje esančius daiktus pagal griežtai apibrėžtas taisykles. Improvizacijos neatsiejamos ne tik nuo raiškos – vaidybos (etiuduose ar vaidmenų žaidimuose), bet ir nuo vaikų gebėjimo kurti (fantazuoti) istorijas.

Istorijų kūrimas – tai būdas, kurio pagalba vaikai ne tik lavina mąstymo, kalbėjimo (sąryšio tarp žodžių, priežasties ir pasekmės) gebėjimus, bet ir pradeda geriau pažinti save ir aplinką, prisitaikyti prie jos, rasti draugų ir bendraminčių, pasijaučia laisvas kurti įdomų ir saugų teatro pasaulį.

Teatro pamokose mokytojas turėtų sudaryti sąlygas jaustis vaikams patogiai, laisvai, jie neturėtų galvoti: „Kaip aš atrodau?“, „Kur aš stoviu?“, „Kaip skamba mano balsas?“, „Ką daryti, jeigu suklysiu?“, „Ar teisingai elgiuosi ir mąstau?..“ Pamokos atmosfera neturėtų kelti mokiniams baimės, kaustyti, elgtis neteisingai. Leiskime vaikams būti, veikti, reaguoti vaidinant ir kuriant natūraliai, pasitikint savo instinktais. Leiskime vaikams eksperimentuoti, nes tik taip užtikrinsime jų kūrybingą vystymąsi. Ir nepamirškime pasakyti vaikams, kad kiekvienas jų yra skirtingas ir tuo nuostabus, nes nepakartojamas. Todėl vaidinti vienodai, mėgdžioti vienas kito nederėtų, kaip ir kritikuoti ar šaipytis iš kito vaidybos.

Visi vaikų vaidinami, kuriami ir klasei ar bendraamžiams parodomi etiudai, kad ir kokios trukmės jie būtų, bendrai visų su mokytoju aptariami. Per pokalbius po raiškos užsiėmimų skatinama vaiko savirefleksija – kaip jis jautėsi, ką matė ar girdėjo, kodėl vienaip ar kitaip reagavo. Užduoties supratimas ir jos vykdymas – tai bendras mokinio su mokytoju tikslas, tad kiekvienam žaidimui, etiudui, vaidmenų žaidimui ar improvizacijai svarbus detalus užduoties ir tikslo išaiškinimas tiek žodžiu, tiek ir pagalbinėmis, pvz., vaizdinėmis, priemonėmis. Pristatymo ir (ar) parodymo ir teatrinės

raiškos apmąstymo kaip įsivertinimo sandai įtraukti į mokinių pasiekimus ir skirti grįžtamojo ryšio tarp užduoties ir jos rezultato apibendrinimui.

3–4 klasių koncentrams planuojant pamoką rekomenduojama atsižvelgti į vaiko pažintinės ir socioemocinės raidos aspektus. Anot psichologų, 9–10 metų vaikai jau supranta perkeltinę reikšmę. Taip pat pradeda savarankiškai taikyti informacijos organizavimo, grupavimo, pertvarkymo strategijas, siekdami geriau įsiminti informaciją. Geba sutelkti dėmesį vienai veiklai iki valandos, jei ji nėra monotoniška ir nereikalauja nuolatinio įtempo mąstymo.

Remiantis Teatro dalyko turiniu, 3–4 klasėse pasitelkiami ankstesnio koncentro metu naudoti metodai ir būdai. Tačiau kartu pateikiamos ir sudėtingesnės, mokinių savarankiškumo, kūrybiškumo reikalaujančios ir sąmoningesnės kūrybos link kreipiančios užduotys. Anksčiau naudoti pojūčių žaidimai ir nesudėtingi etiudai 3–4 kl. įgauna aiškesnę formą ir tikslus. Etiudas virsta partnerystės, komunikavimo, psichomotorinę atmintį lavinančia raiškos ir kūrybos priemone. Šiuo metu tikslinga pasitelkti lėlių ir objektų teatro priemones, kartu sutarus, kokia tema, kokiomis priemonėmis ir kokia forma bus su jomis dirbama. Jei yra galimybė, galima susipažinti su lėlių (objektų) teatru gyvai ar vaizdo įrašuose, integruoti pamokas su dailės ir (ar) technologijų dalyku. Tiek etiudų, tiek ir lėlių ar objektų teatro priemonių pagalba mokiniai supažindinami su teatrinės raiškos elementais, kuriuos jie galės atskirti ir nusakyti dirbdami patys, stebėdami parodytą klasės draugų ar mokytojo parinktą teatrinį pavyzdį.

Pantomima. Vaikai raginami kūno kalba ir veido mimika perteikti mokytojo pasiūlytą / pačių pasirinktą temą, siužetą. Šio amžiaus vaikams patinka „vaidinti“, kai kiti bando atspėti, kas norėta pasakyti judesiais, veido mimika. Panašiu principu žaidžiamas Šaradų žaidimas.

Kaukių teatras. Kaukės gali būti naudojamos kaip pagrindinis rekvizitas. Naudodami kaukes vaikai dažnai jaučiasi drąsiau, nes dėmesys sutelkiamas į balso ir kūno galimybes, taip pat atsiranda galimybė šaržuoti, hiperbolizuoti personažus. Kaukės gali turėti amžiaus, emocijos išraišką, o ją užsidėję mokiniai, – improvizuoti situaciją, kuri atitinka kaukės išraišką. Galimos ir neutralios, be jokios išraiškos kaukės, tuomet siūloma iš judesių suprasti, ką vaizduoja mokinys. Tam tikrų kaukių, pvz., Užgavėnių, Helovyno, karnavalių, gaminimas galėtų virsti pamokų ciklu, apjungiančiu raiškos ir teatrinį reiškinių bei kontekstų pažinimo veiklas, kurių metu susipažįstama su nacionalinėmis ir kitų šalių kaukėmis, teatralizuotais (karnavaliniais) renginiais. Juolab mokinius derėtų supažindinti su kauke kaip svarbiausiu teatro simboliu ir pirmąja žmogaus sukurta teatrinės raiškos priemone (pvz., Antikinio teatro kaukės).

Lėlių teatras – marionečių, pirštinių lėlių, iš namų atsineštų ar pačių pasigamintų lėlių teatras. Šis metodas leidžia vaikams per lėles veikti ir kalbėti tai, ko nedrįsta išsakyti tarpusavyje, o tai išlaisvina jausmus ir skatina vaizduotę kūrybai. Pantomima, kaukių, lėlių teatras – tai atskiros teatro rūšys, kartu – tai ir itin ryškios, raiškos teatrinės raiškos priemonės, įvairiai naudotos per visą teatro raidos istoriją ir naudojamos iki šiol. Šios žinios, įgytos per praktinius užsiėmimus, bus naudingos mokiniams analizuojant ir vertinant savo ir matytus teatro pavyzdžius.

Dramos žaidimai – papasakoto, perskaityto ar sukurto siužeto veiksminei atkūrimas, naudojant tinkantį rekvizitą, kostiumus. Dramos žaidimai, kaip ir etiudai, rekomenduotini kuriant didesnės apimties, pvz., lėlių ar objektų, spektakliuką, per kurio kūrimą mokiniai susipažins su dekoracijų, rekvizito, kostiumų ir kitų teatrinės raiškos priemonių galimybėmis, reikšme.

Šešėlių teatras. Šiam metodui naudojama: a) audeklas ekranui ir šviesos šaltinis (pvz., prožektorius, lempa), jei eksperimentuojama kūno judesiais; b) spalvoto skaidraus plastiko karpiniai (spalvoti plastikiniai buteliai, prožektorių filtrai, kt.), išlankstyti vielos rėmeliai, aptraukti spalvotu audeklu, jei kuriamas spalvotų šešėlių teatras; c) dėžė, apklijuota popieriumi su skylė lempai su šonuose išpjautomis angomis lėlytėms, kurios iškerpamos iš juodo kartono ar standesnio popieriaus – mini šešėlių teatrui <https://www.youtube.com/watch?v=UKDEGcr8BpY>

Stalo arba daiktų teatras. Stalo teatre pasakojimui yra pasitelkiami įvairūs daiktai, buitiniai rakandai. Vaidinama pasakojant žiūrovams, pasakojimas papildomas personifikuotu daiktu. Scenos aikštelė tampa bet koks stalas. Rekomenduojama paeksperimentuoti, kuriant žaislą iš kaštonų, gilių, taip pat vaisių ar daržovių teatrą. Ryškiausias tokio teatro pavyzdys Lietuvoje – režisierės Saulės Degutytės „Stalo teatras“. Žr. Stalo teatro pasaka „Kvepiantis medis“:

<https://www.youtube.com/watch?v=wIbptxZ141>. Tęsiant pažintį su objektų teatru, kurį galima savarankiškai pasigaminti – „Mažiausias pasaulio teatras“: https://www.youtube.com/watch?v=9zX21APF7uY&feature=youtu.be&fbclid=IwAR3Uk1LbQoa3r8V_ykKrpJTh_7rZcULio0B4HmlM0P6HKDDaqxT_Us8PfmYc.

Kuprinės teatras. Mokiniai atsineša iš namų daiktų ir vaidina kurdami su jais istorijas. Mokytojas pataria atsinešti saugius daiktus, pasitarus su tėvais (globėjais). Personažais gali tapti tiek šampūno buteliai, tuščios arbatos dėžutės, kavos pakeliai, tiek žaislai, kanceliarinės prekės. Skirtumas nuo stalo teatro, – kad veiksmas vyksta bet kurioje pasirinktoje erdvėje (klasės kampe, ant kėdės, ant kilimėlio, scenoje, lauke ant kelmo, suolo, etc.).

Pasirenkant raiškos veiklų metodus svarbi ne tik jų įvairovė, stengiantis nuolat vaikus kažkuo sudominti, motyvuoti. Vienas ar du pagrindiniai metodai, pvz., etiudų vaidinimas ir kūrimas, turėtų būti kaip ugdymo siekiamybė – per juos mokinys įgyja svarbiausias ne tik su teatro raiška susijusias, bet ir teatro supratimo, teatrinių reiškinių pažinimo žinias, kurias jis galės taikyti analizuodamas savo, klasės draugų pasirodymus, mokyklos, bendruomenės ar miesto renginius, mėgėjų ar profesionalaus teatro pavyzdžius.

Teatrinių etiudų metodas, kurį mokiniai išbandė žaisdami 1–2 klasėse, dabar paaiškinamas kaip jų pačių kūrybos metodas. Paaiškiname mokiniams, kad etiudas, kaip ir bet koks išbaigtas, pvz., literatūros kūrinys, filmas, kaip bet kokia istorija, pasaka ar net visiems žinomos mįslės bei patarlės, turi pradžią, plėtotę su įvykiu ir pabaigą. Taip pat paaiškiname, kad pradžią suprantame kaip aplinkybes, į kurias patenka žmonės ir (ar) personažai, įvykį – nuotykį – kaip tai, kas pakeičia ankstesnes aplinkybes, sukelia veikėjų (personažų) reakcijas, pakeičia jų nuotaiką, o pabaiga – kaip tai, kokie po įvykio / nuotykio tampa ir kaip elgiasi personažai. Aptarę su mokiniams temą, išsiaiškinę, kas tai yra etiudas, suskirstome mokinius poromis ar grupelėmis ir pasiūlome jiems savarankiškai sukurti „istoriją“ su minėtomis etiudo dalimis. Tai gali būti labai paprastutės, kasdienės istorijos ir situacijos – kas nutinka rytą ruošiantis į mokyklą; ką mokinys sutinka eidamas į mokyklą; kas nutinka vaikams žaidžiant kieme ir pan. Etiudų metodas padeda vaikams ugdytis empatiją, vaizduotę, kūrybiškumą. Paprastai jau 3–4 kl. išryškėja mažieji lyderiai, kurie imasi režisuoti (organizuoti) bendraklasių bendrai veiklai. Mokytojas turėtų stebėti, kad nebūtų užgožiami kiti klasės vaikai, paskatinti mažiau aktyvius, tačiau tai derėtų daryti subtiliai, ugdant pozityviąją lyderystę, pagarbą kitam mąstančiam, pakantumą kito nuomonei ar pasirinkimui.

Atsižvelgiant į mokinių gebėjimus, poreikius, skiriami papildomi pratimai. Galima pasitelkti Paslaptingojo krepšio metodą – pojūčių atminties pratimus, padedančius ugdytis raiškai (vaidybai) reikalingus pojūčius:

Lytėjimas. Vaikai užrištomis akimis liečia daiktus krepšyje ir juos identifikuoja. Tai gali būti šukos, monetos, nepripūstas balionas, jūros kriauklė, švitrinis popierius, kailis, plunksna ir t.t.

Uoslė. Pagal kvapą vaikai turi surasti krepšyje esančius daiktus: kvepalų buteliuką, lupito česnako skilteles medžiaginiame maišelyje, džiovintas uogas, pipirus, lauro lapus, cinamoną.

Skonis. Skonio receptoriams tiks razinos, javainiai, įvairių grūdų dribsniai, traškučiai, šokoladas, džiovintų obuolių skiltelės ir ko tik dar negaila mokytojui.

Iš „Paslaptingojo krepšio“ patariama išimti atviruką ar lapelį su užrašytu daiktu, reiškiniu.

Lytėjimas. Mokinių paprašoma įsivaizduoti, kaip jie liečia karštą arbatos puodelį, įkaitusį lygintuvą, kaip minko sniego gniūžtę, nulaužia varveklį, liečia smailių vinučių galus, braukia ranka per kankorėžį, per šilką, kaip glosto kačiuką ir pan.

Skonis. „Ragaujama“ įsivaizduojamos citrinos, braškių ledų, morkos, kopūsto, chalvos, sūrios sriubos, picos, sultingo obuolio; „atsigeriama“ šiltos kakavos, šalto vandens, sprite iš skardinės ir pan.

Klausia. Prisimenama, kaip pučia šiltas švelnus vėjas, įsivaizduojami garsai po vandeniu; bandoma „išgirsti“ perkūnijos trenksmą, stiprų lietu, žolės šnaresį, paukščio sparnų plazdėjimą, durų girgždesį, švilpuko garsą kūno kultūros pamokos metu, pravažiuojantį automobilį ir pan.

Rega. Mokiniams siūloma pamatyti savo vaizduotėje dramblį, skruzdėlytę, juodą vorą kryžiuotį, vakarinio miesto gatvėse šviečiančias reklamas, giedrą dangų, plaukiančius baltus debesis, ryškiai šviečiančią vidurdienio saulę, žvakės liepsnelę ant gimtadienio torto ir t.t.

Uoslė. Vaikams pasiūloma „užuosti“ įsivaizduojamą pjaustomą svogūną, česnaką, marinuotą

agurką, laužo dūmus, jūros vėją, rožę, kvėpalus, šviežią batoną, duoną, benziną ir pan.

Šiuos pratimus galima daryti ir 1–2 klasėse, įtraukiant juos į pojūčius ir vaizduotę žadinančius žaidimus. Scenos kalbos pratimai talkina visoms teatro formoms. Be žiūrovo teatras neegzistuoja, o kad perduotume jam reikiamą informaciją, pasitelkiame ir kalbą. Dažnai pradinių klasių mokiniai neaiškiai taria vieną ar kitą raidę, kalba nedrąsiai ar pernelyg skubiai, netaisyklingai kirčiuoja. Scenos kalbos pratimai ugdo artikuliaciją, ritmo pojūtį, klausą, padeda įsiminti sunkiau tariamus žodžius, lavina atmintį. Tam naudojame švariakalbes (artikuliacijos pratimus) ir greitakalbes. Švariakalbės skirtos tam tikrų garsų teisingo tarimo, greitakalbės – artikuliacijos, atminties lavinimui. Šiems pratimams rekomenduotina lietuvių tautosaka, kurioje gausu skaičiuočių, patarlių, posakių, pritaikomų tarimui, intonavimui, kirčiavimui, artikuliavimui.

Metodai nuotoliniam ugdymui teatru pradinėje mokykloje.

Mokantis nuotoliniu būdu, 1–4 klasėse galima išbandyti ir gyvai tinkančius metodus:

- *Radijo teatras*. Kuriant radijo „vaidinimą“, susitelkiame į nesudėtingos / trumpos istorijos kūrimą balsu ir įvairiais garso efektais. Šiems efektams galime panaudoti įvairių daiktų skambesį, popieriaus šiugždesį, žingsnių beldimą į grindis, plojimą, ritmo kūrimą rankomis, liežuvio pliauškėjimu ir pan. Taip pat čia svarbus yra psichologinis personažo portreto kūrimas.
- *Skaitovų (meninio skaitymo) teatras* leidžia veiksmingai ir efektyviai perteikti literatūrą dramos forma; tai interpretacinis teksto skaitymo būdas. Pasirinkę kūrinį, mokiniai skaito jį, intonacijomis, mimika perteikdami personažų charakterius, įvykius. Mokytojai ir mokiniai gali pritaikyti mėgstamas pasakas skaitovų teatro scenarijams sukurti (kurti poezijos teatrą). Tai puiki veikla mokytojams ir tėvams, norintiems efektyviau pasiekti vaiko raiškaus kalbėjimo ar skaitymo įgūdžių.
- *Poezijos teatras* prasideda tada, kai skaitydami ar deklamuodami eilėraštį, vaikai skatinami suprasti ir perteikti eilėraščio turinį. Kitas būdas – eilėraščių deklamavimas pagal numatytą scenarijų. Metodas tinka kalbų pamokose.
- *Personažų improvizacijos* – metodas, patikrintas ir pasiteisinęs karantino metu. Personažais tampa tiek daiktai, tiek patys mokiniai. Pasiūlę mokiniams pasirinkti personažą, suskirstome juos poromis arba grupėmis į virtualios platformos (pvz. ZOOM) kambarius. Jei kompiuterio galimybės neleidžia naudotis virtualiais „kambariais“, poros gali pasitarti dėl veiksmo vietos ir įvykio, susirašinėdamos privačiomis žinutėmis toje pačioje platformoje. Improvizacijos vyksta dialogo forma, klausant visai prisijungusiai grupei. Vaidinantys naudoja kamerą, mikrofoną, vaizdo užsklandą fonui. Personažo charakteris gali būti kuriamas, naudojant turimus namuose daiktus, kostiumus. Visi prisijungusieji stebi išsijungę kameras ir mikrofonus. Pora, atlikusi savo improvizaciją, pakviečia kitus du grupės dalyvius tęsti.

2. Kaip ugdyti aukštesnius pasiekimus?

Aukštesni pasiekimai – tai aukštesniojo lygio gebėjimai, kuriuos Teatro pamokose rodo mokinys, kurdamas ir įgyvendindamas savo kūrybinius sumanymus, apmąstydamas savo teatrinės raiškos patirtį, analizuodamas ir vertindamas teatro spektaklius, tyrinėdamas, nagrinėdamas ir reflektuodamas teatro meno ir teatrinį reiškinių pavyzdžius. Šie gebėjimai itin tampriai susiję su mokinio savarankiškumu, kūrybišku ir giliu mąstymu, (savi)motyvacija ir atsakingumu, kurie skatina mokinį ne tik tiesiogiai taikyti įgytas žinias, bet su jomis eksperimentuoti, ieškoti originalių būdų bei sprendimų. Mokinio kūrybiško ir kritinio mąstymo, meninių gabumų atvėrimo ir skatinimo ugdymas – o toks ir yra Teatro dalyko tikslas, – turėtų remtis inovatyviais, šiandienos poreikius atliepiančiais metodais, motyvacija, aktyviu mokinio ir mokytojo bendradarbiavimu, tarpusavio pasitikėjimu.

Teatro dalyką sudaro 3 veiklos kryptys: teatro raiška, teatro supratimas ir vertinimas, teatrinį reiškinių ir kontekstų pažinimas. Šios veiklos viena kitą papildo ir pratęsia kaip kompleksiškas ir empirine patirtimi grįstas teatrinės kūrybos ir teatrinį reiškinių pažinimo, supratimo ir vertinimo procesas. Šių veiklų derinimas visose ugdymo pakopose padės įprasmingai teatro mokymą(si) kaip kūrybišką, sąmoningą ir prasmingą, reikalaujantį aktyvaus dalyvavimo ir bendradarbiavimo, skatinantį

žinių poreikį ir naujų idėjų įgyvendinimą.

Teatro raiškos pasiekimai aprėpia atlikimo, kūrybos, kūrybos pristatymo ir refleksijos gebėjimus bei žinias. Teatrinės raiškos veiklos, skirtos vaidybai ir kūrybai, padės mokiniams suprasti, kad teatro menas ir teatrinė kūryba remiasi ne vien prigimtiniais sugebėjimais ar talentu, bet reikalauja specialaus ruošimo(si), tikslingo ugdymo(si).

Teatro supratimo ir vertinimo pasiekimai aprėpia teatrinį reiškinį ar teatrinės kūrybos pavyzdžių, kuriuos mokiniai stebi ir (ar) kuriuose dalyvauja, analizavimo, interpretavimo ir vertinimo gebėjimus. Analizuodami teatrinę kūrybą mokiniai įsisavina teatrinės raiškos ir kūrybos elementus bei priemones; interpretuodami – nusako teatro kūrinio temą, įvardija prasmę(-es); vertindami – išsako ir pagrindžia savo nuomonę apie kūrinį. Teatro supratimo ir vertinimo gebėjimai svarbūs formuojantis estetinei mokinio nuovokai, kritiniam mąstymui, teatro meno savitumo supratimui.

Teatrinį reiškinį ir kontekstą pažinimo pasiekimai aprėpia teatrinį reiškinį, teatro formų bei žanrų istoriniuose ir kultūriniuose kontekstuose žinias, gebėjimą jas taikyti teatrinėje kūryboje, analizuojant bei vertinant teatrą ir susiejant jas su asmenine patirtimi, poreikiais bei vertybėmis. Teatrinį reiškinį ir kontekstą pažinimas koreliuoja su mokinio gebėjimu orientuotis teatro meno įvairovėje, įprasminti teatro poreikį mokymosi procese, kasdieniame gyvenime.

Pasiekimų sritys	Pasiekimai
Teatro raiška (A)	Vaidina pasitelkdamas teatrinės raiškos priemones (A1).
Teatro supratimas ir vertinimas (B)	Įgyvendina savo kūrybinius sumanymus pasirinkdamas teatrinės raiškos priemones (A2). Pristato savo teatrinę raišką ir (ar) kūrybą (A3). Apmąsto ir įsivertina teatrinės raiškos (kūrybos) patirtį (A4). Analizuoja teatro elementus ir priemones (B1). Interpretuoja teatro kūrinį (B2).
Teatrinį reiškinį ir kontekstą pažinimas (C)	Vertina teatro kūrinį (B3). Tyrinėja teatrinį reiškinį (C1). Nagrinėja teatrinės kūrybos kontekstus (C2). Susieja teatro pažinimą su asmenine patirtimi, poreikiais ir vertybėmis (C3).

Teatro raiška (A):

- Vaidyba, vaidmenų kūrimas etiuduose, vaidmenų žaidimuose, mokytojo pasiūlytose ar pačių pasirinktose teatro formose. Atkreipiamas dėmesys į mokinio jautrumą ir dėmesingumą aplinkai, išgalvotoms aplinkybėms, natūralumą „scenoje“, partnerystės jausmą, improvizacinius gebėjimus, vaizduotę, intuiciją, drąsą ir savarankiškumą vykdant užduotis.

- Kūrybinių sumanymų įgyvendinimas nuo mažos formos etiudų iki sudėtingesnių kūrinių, pasirenkant teatrinės raiškos priemones ir elementus. Atkreipiamas dėmesys į savarankiškumą, originalų ir kūrybišką mąstymą, organizacinius gebėjimus, bendradarbiavimą su bendraklasiais.

- Raiškos ir kūrybinių sumanymų pristatymas tiek vaidinant ir kuriant, tiek ir prisidedant prie bendro darbo rezultato.

- Raiškos ir kūrybos refleksija skirta mokiniui apmąstyti įgytą patirtį, įvertinti savo pasiekimus, įsivardyti tikslus.

- Aukštesniame Teatro raiškos lygyje akcentuojamas mokinio savarankiškumas, kūrybiškas mąstymas, praktinis žinių taikymas ieškant originalaus kūrybinio sprendimo.

Teatro supratimas ir vertinimas (B)

- Teatro elementų atpažinimas.
- Teatro reiškinių analizė.
- Teatro reiškinių vertinimas.
- Tai vaidinimų ir kitų teatro reiškinių stebėjimas, supratimo aiškinimasis, interpretavimas ir vertinimas.

Teatro reiškinių ir kontekstų pažinimas (C):

- Teatro sąsajų su įvairiais kontekstais pažinimas.
- Teatro elementų įvairiuose kontekstuose analizė.
- Teatro reikšmės saviugdai suvokimas.
- Tai teatro sąsajų su asmeniniu gyvenimu, tradicinėmis vietos bendruomenių šventėmis, su įvairių epochų ir tautų kultūromis, jų tradicijomis, vertybėmis atpažinimas, vaidmens, kuriant savo krašto, europinę ir pasaulinę kultūrą pažinimas.

Pasiekimai aprašomi 1–2 ir 3–4 klasių koncentrais, nurodant kokius gebėjimus mokinys turėtų išsiugdyti koncentro pabaigoje. Kad mokinys išsiugdytų bent minimalius pasiekimus (slenkstinis lygmuo), būtina mokymosi motyvacija, suponuojanti pozityvias mokinio nuostatas. Kas motyvuoja mokinį? Kas skatina ketvirtoką „savarankiškai pasirengti ir įvykdyti savo ir grupės teatrinės raidos pristatymo veiklas (vaidinant ir (ar) prisidedant prie organizacinių darbų) klasės, mokyklos renginyje“ (Teatro raidos pasiekimas (A3), 3–4 klasių koncentras) arba kokia motyvacija veikia antroka, kad jis „savarankiškai sugalvotų temą, aplinkybes, personažus ir kurtų etiudą vienas, poroje ir grupėje“ (Teatro raidos aukštesnysis pasiekimas (A2.4), 1–2 klasių koncentras).

Šiame kontekste kalbame apie mokinio ugdymą teatru per jo psichofiziką, kūrybingumą, gyvą bendravimą, suvokimą apie gyvo bendravimo naudą jo socializacijai, apie asmenybės visapusišką ugdymą, apie kompetencijas, kurias jis išsiugdys su mokytojo pagalba. Mokinys turi žinoti, ko ir kodėl jis mokosi, kaip tai veikia jo brandą. Keičiantis mokinių kartoms, kinta ir mokinių mokymosi ypatumai, o taip pat ir šiuolaikinių mokinių motyvavimas mokytis. Išoriškai labiau motyvuoti mokiniai, pasak psichologų, linkę orientuotis į mokymosi rezultatą, o ne į patį procesą. Šiems mokiniams itin svarbus aplinkinių pritarimas bei išoriniai įvertinimo ženklai (2021). Vidinė motyvacija sąlygoja aukštus pasiekimus, o vidinis susidomėjimas laikomas santykinai stabiliu ir ilgai trunkančiu, tad dauguma mokytojų mano, jog „vertingesnė“ yra visgi vidinė motyvacija. Tačiau svarbu skatinti ir išorinę motyvaciją, nes ji taip pat gali padėti siekti didesnių tikslų. Juolab, kad skaitmeninės kartos vaikų realybė kita – jie ir atradėjai, ir vartotojai, todėl jų motyvavimui svarbios ir vidinės, ir išorinės paskatos (2021).

Teatro raidos pasiekimas „Igyvendina savo kūrybinius sumanymus pasirinkdamas teatrinės raidos priemones“ (A2), nuo pirmos iki dešimtos klasės, kaip ir visi kiti pasiekimai kinta priklausomai nuo pažintinės, socioemocinės ir kognityvinės mokinio raidos. Remiantis psichologų tyrimais, 7–8 metų mokinys geba sutelkti dėmesį nepertraukiamai veiklai 15 min, o 9–10 metų jau iki valandos, jei ji ne monotoniška. Pirmoko santykis su mokytoju dar yra ypatingai svarbus.

Neturėtume pradinukui siūlyti kurti etiudą lytiškumo, migracijos, hibridinių grėsmių tema, bet nubrėžti ribos nederėtų, siekiant ugdyti aukštesniuosis pasiekimus (pvz., migrantų šeimos vaiko patirtis leidžia jam papasakoti teatrinėmis priemonėmis tai, kas jo bendraamžiams dar nesuvokiama), pastebėjus išskirtinius gebėjimus mokinių, kurių ugdymo rezultatai netenkina. Jei patiriama ugdymosi sunkumų, rekomenduotina atsižvelgti į įvairių poreikių mokinius, o ugdymosi procesą individualizuoti arba diferencijuoti.

Teatro pasiekimų raidos pradinių klasių koncentrais lentelė

Pasiekimas	1–2 klasės	3–4 klasės
Igyvendina savo kūrybinius sumanymus pasirinkdamas teatrinės raiškos priemones (A2).	Kuria etiudą vienas ar poroje pagal mokytojo pasiūlytą temą ir aplinkybes (A2).	Kuria etiudą, personažą vienas, poroje ar grupėje mokytojo pasiūlyta tema ir (ar) aplinkybes pagal sutartas taisykles. Pasirenka kostiumą, rekvizitą (A2).

Iš raidos lentelės matyti, kad baigęs 1–2 klasę vaikas turėtų gebėti kurti etiudą mokytojo pasiūlyta tema įsivaizduojamose aplinkybėse. Baigęs 3–4 klasę vaikas turėtų sukurti etiudą, nupasakodamas personažų charakterius, pritaikydamas kostiumus ir rekvizitą.

Šis pasiekimas apima įvairius ugdymosi metodus, išvardintus 1 punkte. Nederėtų taikyti tik vieną ar du metodus, nors jie ir labai patrauklūs, mėgstami mokinių (žaidimai, etiudų kūrimas). Derinant teatro raišką su pažinimo, analitinėmis užduotimis, padėsime mokiniui tobulėti visapusiškai.

Jei jūsų klasėje bus vaikų, gebančių atlikti daugiau, nei iš jų reikalaujama, – sudarykite jiems sąlygas tobulinti savo gebėjimus, skirdami papildomas užduotis. Be abejo, bus vaikų, kurie dėl vienkokių ar kitokių priežasčių negalės, nesugebės atlikti kūrybinio darbo pagrindiniam (III) pasiekimo lygmeniui. Tam atvejui skalėje numatytas pirmas – slenkstinis lygis ir antras – patenkinamas lygis.

Kaip ugdomi pasiekimai? Kokios įgyjamų patirčių, informacijos ir praktinės veiklos sąsajos?

Mokinys teatro pamokų metu ugdomi vaidybinių, režisūrinių gebėjimų, bendrųjų kompetencijų. Mokytojas taiko ugdymo metodus visai klasei. Tuo pačiu, būtina atsižvelgti kiek taikytini metodai pateisina grupės ir individualius lūkesčius. Pastebėję, kad ugdymo rezultatai mokinio netenkina, rekomenduojame ugdyti sudėtingesnius gebėjimus, pritaikant inovatyvius metodus, derinant juos tarpusavyje, randant optimaliausių variantų. Mokiniui patiriant ugdymosi sunkumų, būtina atsižvelgti į jo galimybes, poreikius ir padėti, skiriant individualias kūrybines užduotis.

1–2 klasės mokinių pasiekimų lygio požymių lentelė

I (slenkstinis)	II (patenkinamas)	III (pagrindinis)	IV (aukštesnysis)
Padedamas sugalvoja temą ir aplinkybes, bando kurti etiudą poroje (A2.1).	Iš dalies padedamas sugalvoja temą ir aplinkybes, bando kurti etiudą poroje ir grupėje (A2.2).	Iš dalies savarankiškai kuria etiudą vienas ir poroje pagal savo sugalvotą temą ir aplinkybes (A2.3).	Savarankiškai sugalvoja temą, aplinkybes, personažus ir kuria etiudą vienas, poroje ir grupėje (A2.4).

Šio pasiekimo esmė – teatrinio etiudo sukūrimas. Žemiausias (I) lygis pirmų ir antrų klasių konkrate tenkinamas padedant mokiniui sugalvoti temą, jam pačiam ieškant prisitaikymo, papildomų priemonių raiškai, ir sukuriant veiksmo aplinkybes (pvz., mokyklos valgykloje, iki pertraukos pabaigos likus minutei). Mokytojas pasiūlo personažus, (pvz. vaikas ir valytoja su šlapšluote), pasako įvykį (pvz., vaikas paslysta) ir mokinys vaidina (improvizuoja ar pasitaria su draugu, kaip reaguos į įvykį) šią situaciją poroje. Patenkinamas šio pasiekimo (II) lygis skiriasi tuo, kad mokinys kuria poroje ir grupėje, kūrybiškai komunikuodamas, kur turi daugiau prisitaikymo aspektų. Pagrindinis (III) lygis išsiskiria individualia kūrybine raiška – mokinys kuria vienas ar poroje savo sugalvota tema ir aplinkybėmis, aptaręs su mokytoju siužetą, įvykį ir personažus. Aukštesnysis lygis (IV) apsprendžia išskirtinai savarankišką mokinio kūrybą. Mokytojas lieka stebėtoju, o mokinys, pats sugalvojęs temą, aplinkybes, įvykį, personažus vaidina jame poroje, su draugais (jiems išaiškinęs, kuo jie bus jo sugalvotame etiude) ar pats vienas (jei tai mono etiudas – skirtas vienam atlikėjui).

Norint išugdyti aukštesnius gebėjimus šio amžiaus konkurencijoje turime išsiaiškinti, kas iš pirmųjų jau rašo, o kas tik mokosi rašyti, – taip galime rasti jaunuosius scenaristus, o kitus paraginsime pasitempti.

Patartina nustatyti mokymosi stilių, kas jums leis pažinti, kiek klasėje vaikų atitinka kinestetinį mokymosi stilių – tai teatralai. Kinestetika – veiksmu grįstas elgesio tipas – mielai judės scenoje, bus aktyvus, jo kūno kalba bus raiški ir jums atrodys, kad tai šie vaikai yra talentingi. Jeigu pasigilinsime į girdimąjį ar regimąjį mokymosi stilių, suprasime drovesnius, nenorinčius lipti į sceną ir būti dėmesio centre, vaikus. Skirkime jiems vaidmenis, kur jie galėtų būti savimi ir taip pat pajustų vaidybos džiaugsmą. Skirkime kitas užduotis, susijusias su rekvizito gaminimu, dekoracijų piešimu, lėlių gamyba, programėlių kūrimu. Kalbant apie specialiuosius poreikius turinčius vaikus, metodai parenkami atsižvelgiant į poreikių specifiką ir gali būti labai įvairūs, kaip ir mokinių nėra visiškai vienodų su savo poreikiais ir lūkesčiais. Vienas patikrintas vaidmuo atstumtam draugų mokiniui – būti pranešėju. Jis nenori vaidinti, neturi klasėje draugų, o pristatydamas kitų etiudus, jaučiasi puikiai (pavyzdys iš praktikos, tačiau nebūtinai tiks konkrečiam jūsų mokiniui). Kiti vaidmenys – kino operatorius, teatro bufetininkė, bilietų pardavėjas/tikrintojas, reklamos specialistas, žurnalistas ir pan. Paaikšinę vaikams vieną teatro etikos taisyklę: blogų vaidmenų nėra, – atliksime paslaugą visai klasei.

Jei klasėje turite išskirtinių gebėjimų, jau atsiskleidusių talentais mokinių, skirkime jiems kūrybines užduotis, kuriose jie gali patirti sėkmę įdėję daugiau darbo. Paprastai tokie vaikai nori kuo daugiau teksto skirtam vaidmeniui, siūlosi atlikti draugų vaidmenis ir kt. Jei atpažinote jauną IT specialistą, patikėkite jam kino režisieriaus darbą, nufilmuosiantį draugų etiudą. Dar kiti gali būti fotografais. Gal kas nors moka gimnastikos ar cirko triukų, lanko Rytų kovos menų būrelius ar kt. Vienodai puikiai gali būti suvaidintas žongliuojančios numerėliais ar kepurėmis „teatro rūbininkės“ ir pagrindinio vaidmens atlikėjos vaidmuo. Teatro mokytojo vaidmuo – sielovadinis, tad leiskime vaikams mėgautis teatro istorijomis, projektuojant save į išgalvotas situacijas, o vertinkime subtiliai.

3–4 klasės mokinių pasiekimų lygio požymių lentelė

I (slenkstinis)	II (patenkinamas)	III (pagrindinis)	IV (aukštesnysis)
Padedamas bando sugalvoti temą, aplinkybes; bando kurti personažą poroje, pasitelkdamas mokytojo pasiūlytą kostiumą, rekvizitą (A2.1).	Iš dalies padedamas sugalvoja temą, aplinkybes ir bando kurti etiudą, personažą poroje, pasitelkdamas mokytojo pasiūlytą rekvizitą, kostiumą (A2.2).	Iš dalies savarankiškai kuria etiudą, personažą vienas, poroje ar grupėje. Sugalvoja etiudo temą, aplinkybes. Savarankiškai pasirenka kostiumą, rekvizitą. (A2.3).	Savarankiškai kuria etiudą, personažą vienas, poroje ir grupėje. Sugalvoja etiudo temą, aplinkybes, savarankiškai pasirenka kostiumą, rekvizitą, pagrindžia pasirinkimus (A2.4).

Šiame amžiaus tarpsnyje mokinių pasiekimo slenkstinis lygis – sukurti veikiančius personažus, vaidinti poroje, pasitelkiant mokytojo parinktą rekvizitą, kostiumą, kitas priemones, įskaitant ir temos bei aplinkybių parinkimą su mokytojo pagalba. Savo esme patenkinamas 1–2 kl. konkurencijos lygis atitinka slenkstinį 3–4 klasių pasiekimo lygį. Bet schema neatskleidžia pažintinės, socioemocinės mokinio raidos, kas sąlygoja kitų temų, brandesnių personažų kūrimo aspektus.

Siekiant ugdyti aukštesnius pradinę mokyklą baigiančių mokinių pasiekimus, skirkime savarankiškų kūrybinių darbų ne tik sugalvoti etiudo temą, aplinkybes ir savarankiškai parengti etiudo pristatymą, bet paruošti jo reklamą, atlikti vietinį marketingą – pakviesti tėvus, kitus mokytojus, mokinius į pasirodymą, paruošti „bilietus“, numatyti renginio planą ir sąnaudas meninėms bei reklamos priemonėms. Refleksijos užduotys galėtų būti analitinės, apibendrinančios atliktus kūrybinius darbus, kai

vaikas daro išvadas apie savo indėlį į bendrą darbą ir įsivertina pasiekimų kontekste.

3. Tarpdalykinių temų integravimas. Dalykų dermė

Teatras – visų menų sintezė ir mokomasis dalykas, pasižymintis nagrinėjamų temų bei metodų gausa, todėl lengvai integruojasi su kitais mokomaisiais dalykais. Tarpdalykinis integravimas gerina teatro supratimą ir vertinimą, teatro reiškinių ir kontekstų pažinimą. Mokinio gebėjimai ugdomi, pritaikant įgūdžius kituose kontekstuose: socialinio, dorinio, kalbinio ugdymo, gamtos, technologijų, informatikos, tikslųjų mokslų. Kuris dalykas kurį labiau papildo, priklauso nuo pamokos tikslų ir mokytojų susitarimo. Bendrosios teatro programos sanduose (teatro raiškos, supro ir vertinimo, reiškinių ir kontekstų pažinimo tiesiogiai ir netiesiogiai nurodomi mokinių pasiekimai, sietini integraliais ryšiais su kitais dalykais. Kai planuojame pamokas, numatome integralius ryšius tarp dalykų, turėtume juos atskleisti ir per mokinių veiklas: teatro raiškos ir pažinimo, supratimo bei vertinimo užduotis, numatyti įvairius asmeninių, socialinių problemų sprendimo būdus teatro priemonėmis.

Teatro dalyko jungčių su kitais dalykais idėjos

Tarpdalykinė tema	Tarpdalykinių temų įgyvendinimo galimybės
Asmens galios	
Asmenybės, idėjos	Žymių žmonių (rašytojų, istorinių asmenybių) biografijos faktų teatralizavimas dorinio, kalbinio ugdymo, meninio ugdymo pamokose, taikant vaidmenų žaidimų, etiudų kūrimo metodus (1–2, 3–4 kl.).
Kultūrinis tapatumas ir bendruomeniškumas	
Kultūros paveldas	Liaudies šokių, ratelių, sakytinės tautosakos, lietuvių liaudies instrumentinės muzikos, dainų, sutartinių, dailės kūrinių panaudojimas, kuriant etiudą, dalyvaujant teatralizuotame renginyje (1–2, 3–4 kl., integruojant menų dalykus su socialiniais mokslais, kalbiniu, technologijų ir doriniu ugdymu).
Gimtoji kalba	Integraciniai teatro ir gimtosios kalbos ryšiai per scenos kalbos pratimų taikymą kalbų pamokose (1–2, 3–4 kl.). Viešosios kalbos kūrybinės užduotys (1–2, 3–4 kl.) – gimtosios kalbos ir teatro pamokose. Scenarijaus kūrimas (3–4 kl. – gimtosios kalbos ir teatro pamokose). Meninis skaitymas (1–2, 3–4 kl. – gimtosios kalbos ir teatro pamokose).
Etninė kultūra	Etninės kultūros pažinimas per teatro reiškinius ir kontekstus, sąsajų paieškas. Liaudies rateliai, žaidimai (šokio, muzikos, teatro integracija). Sakytinė tautosaka teatrinėje kūryboje: meninis skaitymas, etiudai, improvizacijos, teatralizuoti renginiai (1–2, 3–4 kl. – gimtosios kalbos, teatro, pasaulio pažinimo pamokose). Keramikos dirbinių gamybos, lipdybos veiklas imituojantys teatro pratimai, etiudų kūrimas (3–4 kl.).
Tradicijos ir papročiai	Lietuvių tradicijos ir papročiai susiję su tradiciniu metų ciklu. Kūčių vakarienės papročiai, burtai, Užgavėnių šventės personažų dialogai, Kaziuko šventės/mugės tradicijos, Velykų zuikio, paparčio žiedo paieškų žaidimo per Jonines, Sekminių, Žolinių ir kt. švenčių apeigos yra teatralizacijos kupinos veiklos, leidžiančios mokytojui su mokiniiais pasinerti į siužetų interpretavimą, vaidinti, kurti kostiumus, kaukes, atrasti naujas formas per teatro raišką,

	reiškinių supratimą, vertinimą ir kontekstų pažinimą. Rekomenduojama naudotis skaitmeninėmis priemonėmis: https://www.youtube.com/watch?v=AsZ0yb7o3Sc „Lietuvių etninė kultūra. I dalis: Gyvūnijos pasaulis etninėje kultūroje“ – naudinga priemonė teatro pažinimui ir suvokimui, kuriant integruotas teatro pamokas (1–2, 3–4 kl.). Žr. https://emokykla.lt/skaitmenines-mokymo-priemones/priemone/111 „Lietuvių etninė kultūra. II dalis: Augalija etninėje kultūroje“. Priemonė pateikia tradicinių švenčių, papročių vaizdo, garso pavyzdžių, kurie jungia įvairias tradicinės kultūros meno sritis į visumą. Tinka naudotis integraliems teatro projektams, kūrybinėms užduotims (1–2, 3–4 kl.). „Padavimai ir legendos“ – šešėlių spektakliai. Vaikų meninės studijos Diemedis pradinukai seka ir vaidina lietuviškus padavimus ir legendas (10:32) https://www.youtube.com/watch?v=r4ziYxoaH-I Stalo teatras. Lietuvių liaudies pasaka Karalaitė ir aukso šukos" (32:26) https://www.youtube.com/watch?v=ZoMS1J-pGZI Lietuvos istorija per lėlių teatrą. Spektaklis vaikams „Seneli, papasakok“ (23:53).
Etnografiniai regionai	Sakytinė tautosaka gyva regioninėje kultūroje, kurią būtina išsaugoti, rengiant vietines teatralizuotas šventes, skatinant mokinius nepamiršti tarmių, gilintis į literatūrinį paveldą ir sieti kalbines užduotis su teatro raiška. J. Basanavičiaus surinkta medžiaga: pasakos, patarlės, mįslės, liaudies medicina, jo mitologinės studijos pateiktos „Jono Basanavičiaus tautosakos bibliotekos“ tomuose galėtų būti su mokiniais skaitomos, vaidinamos, jungiamos į spektaklius, integruojamos į bendruomenės šventes (3–4 kl.). Įvedus į google paieškos laukelį „Lietuvių šventinis kalendorius VDU“, sistema jums atvers elektroninę knygą, kurioje rasite detalų visų Lietuvos švenčių aprašymą. Autoriai: Laima Anglickienė, Giedrė Barkauskaitė, Dalia Senvaitytė, Arūnas Vaicekuskas, Asta Venskienė, Vytauto Didžiojo universitetas, „Versus aureus“, 2014 m., (puslapių sk. 240) Kuriant vaidybines etnografines sceneles, integruokime teatrą su muzika, todėl rekomenduojame susipažinti su glaustai pateikta medžiaga apie Lietuvos etnografinių regionų specifiką dainose (1–2, 3–4 kl.). Nuoroda: http://projektas.muzika.lmta.lt/media/vadoveliai_2/Vadovelis_1/I_dalis/3.Lietuvos_etnografiniai_regionai/index3.htm
Kultūrų įvairovė	Lietuvių ir kitų tautų folkloro elementų panaudojimas teatro reiškinyje – šokio, muzikos, dailės ir teatro integracija (1–2, 3–4 kl.). Vaidyba tampriai susijusi susijusi su apeigomis, ritualais, karyba, lygiadienio šventėmis, mirusiųjų atminimo ceremonijomis, kurios vyksta skirtingai įvairių tautų sociume ir apima visų menų bei literatūros integraciją (3–4 kl.).
Kultūros raida	Teatro istorijos pažinimas, stebint spektaklius, teatralizuotų švenčių vaizdo įrašus, dalyvaujant teatriniuose proginiuose renginiuose (3–4 kl.) – istorijos, menų dalykų ir lietuvių kalbos bei literatūros dermė.
Istorinė savimonė	Per teatro pamokas mokiniai mokosi vertinti teatro reiškinius kaip svarbią savo bendruomenės, tautos ir žmonijos kultūros dalį, ugdomi teatrinės kultūros įvairovės supratimą ir istorinę savimonę. Teatro raiškos galimybės leis patraukliais būdais ir formomis pristatyti įvairių istorinių laikmečių teatro

	kontekstus ir juos interpretuoti (3–4 kl.).
Pilietinės visuomenės savikūra	Pradinėse klasėse mokiniams rekomenduojama dirbti grupėse diskutuojant, tariantis dėl etiudo struktūros, ieškant prasmų – kodėl ir kaip geri (blogi) santykiai tarp veikėjų gali paveikti asmens, grupės, bendruomenės gyvenimą. Mažos bendruomenės sudaro mūsų visuomenę. Jeigu pradinukas pradės suprasti, kad nuo kiekvieno bendruomenės nario, nuo jo asmeniškai priklausys visuomenės ateitis, jis ugdytų pilietiškumo kompetenciją ir žvelgs į visuomenę kaip visavertę sudedamąją jo dalį. Teatro priemonės leidžia ugdyti empatiškumą, patikėti įsivaizduojamomis aplinkybėmis, panaudoti. Integralius ryšius tarp dalykų ir prisidėti kuriant pilietišką visuomenę (3–4 kl.).
Ekstremalios situacijos	Kurdami vaidmenis, improvizuodami ir žaisdami mokiniai patiria įvairių išgyvenimų, mokosi valdyti emocijas, balsą, kūno kalbą, prisitaikyti prie besikeičiančių vietos ir laiko aplinkybių, naudojasi pojūčių atmintimi. Vaidybos ir ypač improvizaciniai gebėjimai leidžia mokiniui ieškoti įvairių sprendimų per įvykių vertinimą, moko veikti spontaniškai, rasti optimaliausius sprendinius problematiškose asmeninėse ir socialinėse situacijose, taip pat padeda pašalinti sunkumus sukeliančias priežastis (1–2, 3–4 kl.). Teatras kaip integralus dalykas taikytinas įvairiose pamokose, naudojant elementarius psichofizinius teatro pratimus: • dėmesiui ir atsipalaidavimui, vaizduotei ir fantazijai ugdytis; • personažo charakteringumo ir vaidmens stilizacijos perteikimui; • scenos kalbai ir scenos judesiui lavinti; scenos kalbai ir scenos judesiui lavinti; • komunikacinei, pilietiškumo, pažinimo, kūrybiškumo, kultūrinei, • skaitmeninei, socialinei, emocinei ir sveikos gyvensenos kompetencijoms ugdytis.
Antikorupcija	Mokiniai skatinami priimti atsakingus sprendimus ir įsitraukti į prasmingą veikimą įvairiuose socialiniuose kontekstuose, naudojant dialogą, viešosios kalbos užduotis, socialinių situacijų sprendimus per teatro raišką. Antikorupcijos sprendiniai 1–2, 3–4 klasėse gali vykti per sąžinės fenomeno iškėlimą kasdienėse situacijose (pvz.: kai vaikas nori papirkti tėvus, draugus, senelius gailėsčiu, meilikavimu ar kitais įsiteikimo būdais (dovanėlėmis), siekdamas gauti iš to naudos).
Intelektinė nuosavybė	Pradinių klasių mokinius turėtume supažindinti su legaliai naudojamomis medijomis, youtube paslaugomis, kurios yra sukurtos kaip intelektinė nuosavybė ir negali būti naudojamos piratiniais tikslais. Mokiniai mokosi atsakingai prisidėti prie klasės, mokyklos renginių organizavimo, sužino, kodėl atlikėjui ir kūrėjui svarbu, kad nebūtų vagiami jo sukurti produktai (3–4 kl.).
Medijų raštingumas	Naudodami spektaklių ar šokio, muzikos spektakliui įrašus, dailės kūrinius iš internetinės erdvės, mokiniai plėtoja spontaniškus ir racionalius kūrybinės raiškos ir mąstymo būdus, mokosi juos derinti. Pradinės klasės mokinys naudojasi vaizdo ir garso įrašais, žaidimų, radijo laidų, informacijos pateikimu socialiniuose tinkluose, reklama, rašo žinutes ir naudojasi emocijų perteikimo simboliais. 3–4 kl. mokiniai gali sukurti programėlę, piešti, naudodamiesi Paint ir kt. programomis, susipažinti su video spektaklio (filmuko) kūrimo galimybėmis. Kad medijų raštingumas taptų sąmoninga veikla, mokytojas turėtų išaiškinti pačių medijų tarnavimą žmogui ir apsaugoti mokinių nuo

	priklausomybės pačioms medijoms.
Darnus vystymasis	
Socialinė ir ekonominė plėtra	Naujausių programėlių išbandymas, informacinių technologijų naudojimas integruojant teatrą su IT, socialiniais, menų mokslais, pristatant projektus, teatralizuotus renginius. Pasaulio kultūrų pažinimas per teatro reiškinius ir kontekstus (3–4 kl.).
Pasaulis be skurdo ir bado	Mokiniai supažindinami su skurdo ir bado problemomis istoriniuose bei geografiniuose kontekstuose per teatro raišką, teatro reiškinių supratimą, vertinimą bei kontekstų pažinimą. Kuriant vaidybines situacijas, mokiniai mokosi kurti pasaulį be skurdo ir bado, teatro raiškos būdais ieško sprendimų, kaip išgyventi besikeičiančiose socialinėse (ekonominėse) aplinkybėse (3–4 kl.).
Žiedinė ekonomika	Mokiniai per teatro pamokas susipažįsta su įvairiomis profesijomis, įmonių ir institucijų teikiamomis paslaugomis, mokesčių mokėjimu, pirkimais ir pardavimais, pinigų apytakos ratu. Kurdami vaidybines sceneles, mokiniai atlieka įvairius socialinius veiksmus, susijusius su piniginiiais ženklais, mokosi vertinti elementarias ekonomines situacijas, patiria pirkėjo ir pardavėjo santykius, atlieka veiklas, susijusias su skaičiavimu, atsiskaitymu, mainais (1–2, 3–4 kl.).
Pažangios technologijos ir inovacijos	Spartus skaitmeninių technologijų atsinaujinimas pateikia vis naujų galimybių garso, vaizdo, apšvietimo, medijų diegimo teatro pamokose aspektu ir atvirkščiai – teatro reiškinių filmavimą, apšvietimą, spektakliui skirtos muzikos ir garso efektų sisteminimą, informacijos apie teatrą apdorojimą pritaikant informatikos pamokose.
Migracija, geopolitiniai konfliktų sprendimai	Tarptautiniai projektai sveikos gyvensenos, ekologijos, lygių galimybių, teatro ir kino menininkų migracijos tema (3–4 kl.), integruojant teatrą su kitais menų dalykais, socialiniu, doriniu, gamtamoksliniu, informatikos ir kalbiniu ugdymu.
Aplinkos tvarumas	Teatralizacijos elementų naudojimas, kuriant vaidybines situacijas klimato atšilimo tema integruojant socialinį, gamtos mokslų ir teatrinį ugdymą (3–4 kl.). Ekologijos – teatro projektai (pvz. tetrapakuočių naudojimas kostiumams), integruojant gamtamokslinį, technologijų, informatikos ir meninį ugdymą (1–2, 3–4 kl.). Ekologijos – teatro projektai (1–2, 3–4 kl.), integruojant gamtamokslinį, technologijų, tikslųjų mokslų, informatikos ir meninį ugdymą.
Aplinkos apsauga	Ekologijos projektai gali būti efektyvūs, siejant teatralizacijos elementus su gamtos ir socialiniais mokslais.
Klimato kaitos prevencija	Vaidybiniai etiudai, žaidimai teatro–gamtos mokslų integruotose pamokose apie klimato atšilimą, gyvūnų migraciją, ledynų tirpimą (1–2, 3–4 kl.).
Atsakingas vartojimas	Mokomasi vartoti atsakingai. Etiudų kūrimas temomis: „Daugkartinio naudojimo indai“, „I parduotuvę su savo maišeliais“, „Perdirbama arba suįranti pakuotė“ ir kt. (3–4 kl.).

Mokymasis visą gyvenimą	Etninės kultūros, lietuvių kalbos ir literatūros, dailės, muzikos ir teatro dalykų integracija per teatro pažinimą, susipažįstant su eksponatais – spektaklių, koncertų, kitų renginių afišomis, dramos ir muzikinių spektaklių, koncertinių renginių programomis, vaizdo įrašais (3–4 kl.)
Žmogaus teisės, lygios galimybės	Etiudų kūrimas teatro, dorinio ugdymo, pasaulio pažinimo pamokose lygių galimybių tema (integraciniai teatro, socialinių mokslų ir dorinio ugdymo ryšiai 3–4 kl.).
Sveikata, sveika gyvensena	Tarptautiniai projektai sveikos gyvensenos, ekologijos, lygių galimybių tema (3–4 kl.), integruojant teatrą su kitais menų dalykais, socialiniu, doriniu, gamtamoksliniu, informatikos ir kalbiniu ugdymu.
Asmens savybių ugdymas	Ugdymasis teatru apima daugybę aspektų, įskaitant Teatro dalyko elementų integravimą į kitų dalykų ugdymo procesą kaip interaktyvią ugdymosi formą. Pagarbos, tolerancijos, kantrybės, empatijos ugdymas yra vieni svarbiausių asmenybės tobulėjimo uždavinių ankstyvame mokykliniame amžiuje, o teatro pratimai ir žaidimai gali prisidėti prie jų įgyvendinimo, todėl metodinėse rekomendacijose siūlome įsileisti universalųjį pagalbininką Teatrą į savo ugdymo erdves, mokant įvairių dalykų. Teatrinė veikla, fokusuojama į personalinių istorijų veiksminę analizę, gali būti reikšmingu paauglių moralinio ugdymo įrankiu.
Streso įveika	Meditacijos panaudojimas teatro pamokoje susikaupimui, įsiklausymui į save, vaizduotės ugdymui(-si). Etiudų kūrimas apie susipykimą ir susitaikymą, liūdesio valdymą. Emocijų valdymą skatinantys psichofiziniai pratimai 1–2, 3–4 klasėse. Vaidybinių situacijų kūrimas svajonių ir realybės, tikėjimo ir vilties tema dorinio ugdymo pamokose (3–4 klasė). Naudojant etiudų kūrimo metodą, bandyti išsiaiškinti asmeninių sunkumų priežastis ir jas įveikti ieškant sprendimų per vaidybines situacijas, įvykių vertinimą (3–4 klasių dorinio ugdymo pamokose, teatro pamokose). Streso įtakos suicido rizikai prevencija teatro metodais: atsipalaidavimo, komunikaciniai, lyderiavimo, kiti psichofiziniai teatro pratimai, ugdantys savimonę, pasitikėjimą, mokantys suvaldyti dėmesį, emocijas, spręsti streso situacijas, kūrybiškai komunikuojant teatro pamokoje (1–2, 3–4 klasių dorinio ugdymo, teatro, pasaulio pažinimo pamokose).
Rūpinimasis savo ir kitų sveikata	Gamtos pažinimo žinios apie kūną taikytinos atliekant kvėpavimo pratimus, atliekant teatro pamokoje daugiasluoksnes scenos kalbos užduotis.
Saugus elgesys	Vaidmenų žaidimų ugdymo poveikį tyrę užsienio teatro pedagogai pagrindė šio metodo efektyvumą paauglių kūrybingumo, neįgaliųjų ugdymo aspektu ir kaip paveikų grupinį mokymo metodą etikos ir teatro pamokose. Vaidmenų žaidimų struktūrą ir metodiką nagrinėję pedagogai pabrėžė šių žaidimų parinkimo dorinių savybių ugdymo aspektu tikslumą neformalaus ugdymo užsiėmimuose. Sudarydamas ugdytiniais galimybę gilintis į kitų žmonių (personažų) charakterius, patirti empatiją per vaidmens veiksminę analizę vaidmenų žaidimo metodas puikiai tinka integruotose pamokose, derinant teatrą su kalbiniu, doriniu ugdymu, socialiniais mokslais, siekiant ugdyti socialinę emocinę ir sveikos gyvensenos kompetenciją 1–4 klasėse.
Žalingų įpročių prevencija	Per teatro žaidimus ir improvizacijas ugdytis gebėjimą džiaugtis vaikyste ir puoselėti individualias gerąsias savybes, apmąstyti vaikystės patirtį, vertinti

	savo gerąsias savybes, ugdytis gero charakterio savybes. Vaidybinės situacijos: „Kultūringas elgesys svečiuose“, „Draugo gimtadienis“ ir pan. Komunikacijos poreikio ir pagarbaus bendravimo ugdymasis: noras bendrauti, dalytis patirtimi, pasakoti, išsakyti savo nuomonę. Emocijų valdymo pratimai, žaidimai moko sveikos gyvensenos, tarnauja žalingų įpročių prevencijai.
Žinios apie finansus	Spektaklio kūrimas: organizaciniai darbai, technikos panaudojimas, reklama, samdomi darbuotojai. Mokiniai supažindinami su spektaklio kūrėjais ir kūrybinio proceso organizavimu, patys atlieka bilietų pardavėjo, dekoratoriaus, durininko, muzikos leidėjo, žurnalisto vaidmenis. Aptariami teatro profesijos atstovai, galimybės užsidirbti (4 klasė).
Finansų planavimas ir valdymas	Teatro vadybos pradmenys: 3–4 klasių mokiniai mokosi planuoti renginio (spektaklio) savikainą – išlaidas programėlių, plakatų popieriui, dažams, kostiumams, balionams ar kitoms meninėms priemonėms. Mokiniais suteikiamos žinios – kaip planuoti išlaidas ir pajamas, kuo svarbūs pinigai, kaip jų užsidirbti, sukūrus spektaklį, kaip taupyti ir kas yra labdara.
Rizika ir grąža	Mokiniai vertina teatro reiškinius, mokosi drąsiai pasisakyti kokybės (poveikio) žiūrovams klausimu, pagrįsti (apginti) savo nuomonę (aukštesnysis pasiekimo lygis). Mokosi kaip įvertinti (įkainoti) kostiumo, dekoracijų sukūrimą, reklamą (4 klasė).
Ugdymas karjerai	Teatro istorijos pažinimas, stebint spektaklius, teatralizuotų švenčių vaizdo įrašus, dalyvaujant teatrinuose proginiuose renginiuose (3–4 klasės) – istorijos, menų dalykų ir lietuvių kalbos bei literatūros dermė.

Ugdymo teatru metodai taikytini tarpdalykinėms pamokoms, projektams, siekiant optimaliau ugdyti bendrąsias kompetencijas. Integracija su teatro dalyku vyksta dviem būdais:

- Kai į teatro pamoką integruojamos kitų dalykų temos, ugdymo(si) priemonės.
- Kai teatro dalyko elementai integruojami į kitus dalykus. Pavyzdžiai:

Eil. Nr.	Į teatro pamoką integruojamos kitų dalykų temos, ugdymo(si) priemonės	Teatro dalyko elementai integruojami į kitus dalykus
1.	Dailės, technologijų, matematinių gebėjimų pritaikymas, kuriant scenovaizdį, gaminant rekvizitą, butaforiją, kostiumus.	Teatro reiškinių ir elementų panaudojimas dailėje, technologijose, matematikoje (pvz., apskaičiuojant gaminamos lėlės, kaukės ir jai reikalingos medžiagos ilgį, plotį).
2.	Naudojimasis skaitmeninėmis technologijomis vaidinimams įgarsinti, užrašyti, su teatru susijusiai informacijai ieškoti, apdoroti ir pateikti.	Teatro reiškinių fotografavimas, filmavimas, skaitmeninimas informacinių technologijų pamokoje.
3.	Informatikos, saugaus elgesio su IT gebėjimų pritaikymas apšvietimo, garso, vaizdo aparatūros naudojimuisi teatro pamokose.	Apšvietimo, garso ir vaizdo aparatūros pritaikymo teatro reiškinyje mokymasis pamokose apie IT ir saugų naudojimąsi.
4.	Biologijos, muzikinių gebėjimų pritaikymas kvėpavimui ir balsui valdyti vaidybos metu.	Miuziklo, operos, baleto, kitos integralios teatro formos nagrinėjimas muzikos pamokoje.

5.	Šokio gebėjimų panaudojimas kuriant šokio kompozicijas ir atliekant jas vaidinimuose.	Personažų kūrimas šokyje.
6.	Kūno kultūros, šokio gebėjimų panaudojimas vaidinant (raumenų atpalaidavimas, reakcija, kūno koordinavimas).	Teatrinių siužetų ir elementų naudojimas kuriant šokį, žaidimo metodus kūno kultūros pamokoje.
7.	Dorinio ugdymo temų pritaikymas teatro pamokoje.	Bibliinių siužetų vaidinimas tikybos pamokoje.
8.	Pasaulio pažinimo temų panaudojimas teatro pamokoje.	Pasaulio pažinimo pamokos teatralizavimas.
9.	Žinomų asmenybių, jų biografijos faktų panaudojimas, kuriant teatrinis siužetus.	Žymių veikėjų biografijos kalbinio, dorinio, meninio ugdymo pamokose.
10.	Kalbinio ugdymo gebėjimų taikymas teatro pamokoje, naudojant meninio skaitymo, viešosios kalbos, scenarijaus (dialogų) kūrimo būdus ir metodus.	Literatūrinių personažų, rašytojų biografijos faktų, siužetų teatralizavimas kalbinio ugdymo pamokoje.

Teatrinis improvizacijų metodas – spontaniški vaidinimai nagrinėjama tema. Šis ugdymo teatru metodas taikytinas dorinio ugdymo pamokose, nagrinėjant tam tikrą elgesį, improvizuojant situacijas, bandant kartu spręsti klausimus, pavyzdžiui, dekalogo aspektu; gamtos, socialinių, matematikos, kalbų pamokose kuriant ir vaidinant asmenybių biografijų faktus, literatūrinius siužetus ir pan.

Atgyjančių dekoracijų metodas – susstatykime dekoraciją ir pasiūlykime vaikams įsivaizduoti, ką ji reiškia. Naudokime trikampes, keturkampes, kt. susstatymo formas (priklausomai nuo to ar dekoracijas sudarys širmos, kubai ar tam tikra butaforija ir rekvizitas). Paskirstykime mokinius poromis ar grupelėmis ir davę 1–2 minutes pasitarti, paprašykime suvaidinti situaciją. Dekoracijos diktuoja tam tikras aplinkybes. Vaidinimas paremtas asociacija – mokiniai vaidina ką įsivaizduoja, kas galėtų vykti tarp šių dekoracijų. Metodas tinka siekiant ugdyti erdvinį mąstymą – matematikos, dailės pamokoje.

Pantomima. Ši forma labiausiai tinka integruojant teatrą į šokio, muzikos pamokas, vaidinant gyvus paveikslus per dailės pamokas.

Dramos žaidimai – Per pasaulio pažinimo (gamtos ir socialinius mokslų) pamokas galima būtų suvaidinti siužetus, leidžiant mokiniams improvizuoti tam tikrą temą, pasirenkant tinkantį rekvizitą, kostiumus.

Vaidmenų žaidimo, dramos žaidimo metodai – rekomenduojami įvairių dalykų pamokose, pritaikant juos pamokos temai.

Scenografijos elementų gamyba – teatro ir dailės, technologijų integracija, taikant matematikos žinias. Tai rekvizito, kaukių, butaforijos, kostiumų kūrimas, gaminimas, pritaikymas.

Spartus skaitmeninių technologijų atsinaujinimas pateikia vis naujų galimybių garso, vaizdo, apšvietimo, medijų diegimo teatro pamokose aspektu ir atvirkščiai – teatro reiškinių filmavimą, apšvietimą, spektakliui skirtos muzikos ir garso efektų sisteminimą, informacijos apie teatrą apdorojimą pritaikant IT pamokose.

Ekologijos projektai gali būti efektyvūs, siejant teatralizacijos elementus su gamtos ir socialiniais mokslais.

Gamtos pažinimo žinios apie kūną taikytinos atliekant kvėpavimo pratimus, atliekant teatro pamokoje daugiasluoksnes scenos kalbos užduotis.

Ugdymasis teatru apima daugybę aspektų, įskaitant Teatro dalyko elementų integravimą į kitų dalykų ugdymo procesą kaip interaktyvią ugdymosi formą. Pagarbos, tolerancijos, kantrybės, empatijos ugdymas yra vieni svarbiausių asmenybės tobulėjimo uždavinių ankstyvame mokykliniame amžiuje, o teatro pratimai ir žaidimai gali prisidėti prie jų įgyvendinimo, todėl metodinėse rekomendacijose siūlome

įsileisti universalųjį pagalbininką Teatrą į savo ugdymo erdves, mokant įvairių dalykų.

Teatrinė veikla, fokusuojama į personalinių istorijų veiksminę analizę, gali būti reikšmingu paauglių moralinio ugdymo įrankiu.

Vaidmenų žaidimų ugdymo poveikį tyrę užsienio teatro pedagogai – mokslininkai pagrindė šio metodo efektyvumą paauglių kūrybingumo, neįgaliųjų ugdymo aspektu ir kaip paveikų grupinį mokymo metodą etikos ir teatro pamokose (Blatner, 2002; Milroy, 1982; Shaftel, 1982). Vaidmenų žaidimų struktūrą ir metodiką nagrinėję pedagogai pabrėžė šių žaidimų parinkimo dorinių savybių ugdymo aspektu tikslingumą neformalaus ugdymo užsiėmimų diskurse (Torrance, Murdock, ir Fletcher, 1995 ir kt.).

Sudarydamas ugdytiniams galimybę gilintis į kitų žmonių (personažų) charakterius, patirti empatiją per vaidmens veiksminę analizę vaidmenų žaidimo metodas puikiai tinka integruotose pamokose, derinant teatrą su kalbiniu, doriniu ugdymu, socialiniais mokslais.

Etikos pamokose teatro metodų taikymas grindžiamas elementariu psichofizinių teatro pratimų lygmeniu:

- pratimai dėmesiui ir atsipalaidavimui;
- pratimai vaizduotės ir fantazijos ugdymui;
- pratimai su menamais daiktais;
- pratimai personažo charakteringumo ir vaidmens stilizacijos perteikimui;
- scenos kalbos pratimai.
- komunikaciniai ir pasitikėjimo pratimai.

Teatro savitumas, įskaitant ugdymui pasirenkamas įvairias temas iš žmogaus visuomeninės, politinės, socialinės veiklos, dalyvavimo visose gyvenimo srityse, leidžia integruoti visus dalykus. Čia pateikiami pavyzdžiai (temos) pamokoms ir projektams, aptarti bendruose teatro ir dorinio ugdymo (tikybos ir etikos), gamtos mokslų, matematikos, informatikos, socialinių mokslų, kalbinio ugdymo (lietuvių kalbos) mokytojų forumuose.

Lietuvių kalbos ir literatūros, teatro integruota pamoka 3–4 klasei.

Tema: Knygų mugė.

Tikslas: skatinti domėjimąsi literatūra, kūrybiškai interpretuojant ir pristatant teatrinėmis priemonėmis, perskaitytas knygas.

Individuali užduoties dalis: prisiminti ir išsirinkti tris mėgstamus literatūros kūrinius; prisiminti autorių, pavadinimą; atpasakoti siužetą, išvardinti pagrindinius veikėjus.

Grupinė užduoties dalis (5 min): susiskirstyti į grupes; grupėse aptarti kūrinius; išsirinkti viena kūrinį.

Kūrybinės užduoties dalis (sugalvoti knygos pristatymo etiudą) (20min): suvokimas (išskiriama literatūros kūrinio pagrindinė mintis); interpretavimas (pagrindinės minties pristatymas, pasitelkiant teatro priemones) – siužetas (pradžia, įvykis, pabaiga), aplinkybės (kur vyksta etiudas (knygų mugė, biblioteka, knygos veiksmo vieta, tv/radio laida ir t.t.), emocinė atmintis (personažų) kūrimas (pristatant knygą galima būti knygos autoriumi, dailininku, skaitytoju, personažu ir t.t.).

Kūrybinės užduoties pristatymas: parodomi etiudai (žiūrintys gali spėlioti, kokia tai knyga buvo) (15 min); aptariami etiudai (žiūrintys argumentuotai išreiškia savo nuomonę).

Integruotas teatro, kalbinio ugdymo, informacinių technologijų projektas 4 klasei.

Tikslas: išmokti kurti radijo vaidinimą.

Trukmė: 4 savaitės.

Ugdomos kompetencijos:

- Pažintinė: susipažįsta su radijo laikos kūrimo specifika, radijo vaidinimų pavyzdžiais. Kūrybiškumo: kuria radijo vaidinimą.
- Kultūrinė: diskutuoja aktualiais klausimais, ugdomi vertybinės nuostatos.
- Skaitmeninė: naudojasi suskaitmenintomis mokymo priemonėmis.

Pasiekimai:

- Pristato savo teatrinės raiškos rezultatus tradicinėse ir skaitmeninėse erdvėse (A3).
- Tyrinėja teatrinis reiškinius (C1).

Kūrybinės veiklos aprašymas

Mokiniam pasiūloma sukurti savo autorinę radijo laidą (5 min), skatinant pasirinkti rubrikas (antraštes, pavadinimus): horoskopas, dienos interviu, žinias, sveikinimus, perduodamus linkėjimus su skiriama daina, viktorinas, kt.). Mokiniai raginami pasitelkti fantaziją, siūlyti savo temas ir idėjas. Pasinaudodami telefone esančia programėle „voice recorder“ (diktofoną) įrašo ir atsiunčia teatro mokytojų savo radijo laidą. Mokytojas visus įrašus sujungia į vieną ir taip padaro vieną radijo laidų tinklą.

Pristatymas.

Klasė pristato sukurtą radijo laidų tinklą skaitmeninėje erdvėje.

Mokytojas pasiūlo ketvirtokams tapti radijo žurnalistais ir atlikti apklausą – ar radijo laidos buvo įdomios, aktualios, sulaukti klausytojų pasiūlymų, kokiomis temomis kurti kitas radijo laidas.

Klasėje ar mokykloje pristatomas radijo laidų tinklas gali būti aktualizuotas pagal situaciją – nesibaigiantį statybų triukšmą šalia mokyklos, patyčias, medžių kirtimą, šiukšlių kontenerių lokacijos problemą, įdomiausią pamoką ir t. t.

Kitos temos – mokyklos jubiliejus, gimtadieniai, proginės laidos, skirtos: Mokytojo, Motinos diena, kalendorinėms ir valstybinėms šventėms.

Užduotį pateikė Marija Patravičiūtė. Vilniaus Tuskulėnų gimnazijos teatro mokytoja.

4. Kalbinių gebėjimų ugdymas per visų dalykų pamokas

Ugdant kalbinius gebėjimus per teatro dalyko pamokas siekiama svarbiausio tikslo – kompetencijų ugdymo. Kalbinius gebėjimus padeda ugdyti įvairūs teatro dalyko mokymo metodai.

Teatro dalyko mokymo metodų pavyzdžiai.

Teatro dalyko mokymo metodų pavyzdžiai	Kalbinių gebėjimų ugdymo galimybės
Žaidimai su sakytine tautosaka	Tai patrauklus būdas įsisavinti patarles, priežodžius, pasinerti į mįslių pasaulį, kurti įvairius garsažodžius.
Mažosios dramaturgijos kūrimas	Tai žodiniai scenarijai, turintys pradžią, įvykį ir pabaigą. Porose ar grupėse mokiniai kuria etiudą mokytojo (draugų) pasiūlyta, savo sugalvota tema ir vaidina etiudus klasei.
Poezijos teatras	Skaitydami ar deklamuodami eilėraštį, vaikai skatinami veikti pagal eilėraščio turinį. Antras žingsnis – nuoseklus eilėraščių deklamavimas pagal scenarijų.
Viešoji kalba	Oratorinio meno, retorikos, viešosios kalbos metodų esmė – įtaigiai perduoti žodinę informaciją žiūrovams, sudominti, sukurti savo kalbėjimu vaizdus, kurios žiūrovai (klausytojai) galėtų išvysti. Tam tarnauja vadinamas „Žodžio tiltas“, kuriuo žodis tarsi pereina iki klausytojų ir kalbėtojas sulaukia grįžtamojo ryšio (susidomėjimo, pritrimo, kitų reakcijų). Kalbėti prieš klasę ne visi drįsta, todėl kritikuoti kalbėtojo negalima. Rekomenduojama pradėti nuo mokytojo vaidmens, paprašant klasės priimti žaidimo taisykles ir neignoruoti draugo – mokytojo.

Psichofiziniai pratimai	Tai visapusiškas mokinio ugdymas. Vien fizinis judesys neturi prasmės, nes žmogus – ne robotas, kiekvienas fizinis veiksmas yra lydimas tam tikros minties, psichinio veiksmo. Todėl šie pratimai yra mėgstami mokinių ir labai plačiai naudojami teatro pamokose bei neformalaus švietimo užsiėmimuose. Psichofiziniai pratimai su scenos kalbos elementais rekomenduojami išbandyti kalbos ir literatūros pamokose.
Monologo kūrimas	Kad mokiniai geriau atskirtų monologą nuo dialogo, jiems skiriama užduotis. Mokiniai užsimerkia ir bando prisiminti kaip ėjo į mokyklą, ką sutiko, ką matė ir t. t. Mokytojas paprašo visus likti užsimerkusius ir iš eilės papasakoti esamuojų laiką, kaip jie eina į mokyklą (aš užsidedu striukę, niekur nerandu pirštinės, pagaliau atrandu, užsidedu kurpinę, einu pro duris...). Visiems pakalbėjus, mokytojas paaiškina, kad tai buvo monologas – mintys balsu. Kitas etapas – mokiniai pasakoja ta patį, bet jau draugui, kuris stengiasi jį pertraukti, vis ko nors paklausdamas (pvz., ar nieko nesutikai laiptinėje?). Mokytojas pakomentuoja, kad dialogo metu svarbu, ar jus girdi pašnekovas, ar jūs įtikinamai ir rišliai kalbate.
Improvizacijos su dialogu	Tai kūrybinės užduotys, paskirstant mokinius poromis ar grupelėmis. Mokiniam duodama tema (pvz., valgykla) ir dialogo turinys (pvz. pokalbis apie musę sriubos lėkštėje). Mokiniai turi susitarti, kas ką vaidins šiose aplinkybėse ir panaudoti teminį dialogą.
Priešistorės ir poistorės etiudai	Šis metodas apima kelis pasiruošimo etapus, todėl rekomenduojama šį metodą taikyti kelias pamokas iš eilės. Pirmiausia susipažįstama su istorija – pasaka, pasakėčia, spektaklio ar video filmo siužetu, kt. Antra – kuriamos įsivaizduojamos aplinkybės – kas galėjo nutikti iki istorijos pradžios ir jai pasibaigus. Pvz., kodėl pamotės dukros iš pasakos „Pelenė“ neužjaučia Pelenės? (kuriamos priešistorės) arba bandoma suskurti poistorę – Pelenės ir Princo gyvenimas po dešimties metų. Trečia – etiudai prieš ir po istorijų vaidinami, aptariami, reflektuojamos sėkmės, nesėkmės, teatrinių priemonių panaudojimo galimybės, įvairūs galimi kūrybinio proceso aspektai.
Švariakalbės ir greitakalbės	Švariakalbės skiriasi nuo greitakalbių tuo, kad yra sutelkiamas dėmesys į vieną ar kelias fonemas, morfemas. Jų nereikia sakyti greitai. Svarbiausia čia – artikuliacija. Greitakalbės paprastai būna sunkiai įveikiamos, ypač ankstyvojo mokyklinio amžiaus vaikų, bet net nepasiekiant galutinio rezultato – tikslaus ir greito jų pasakymo (perskaitymo), atliekama kalbos „švarinimo“ funkcija. Paprastai po bandymų sakyti greitakalbes, kalbos aparatas adaptuojasi prie sunkiai tariamo teksto ir mokinyss pradeda lengviau kalbėti.
Radijo teatras	Kuriant radijo vaidinimą, kūrybinio proceso metu naudojame siužeto kūrimą balsu ir įvairiais garso efektais. Tam galime panaudoti įvairių daiktų skambesį, popieriaus šiugždesį, žingsnių beldimą į grindis, plojimą, ritmo kūrimą rankomis, liežuvio pliauškėjimu ir pan. Taip pat čia svarbus yra psichologinis personažo portreto kūrimas.
Scenos kalba ir judesys	Scenos kalba ir judesys derinami tarpusavyje, kuriant personažo monologą, dialogą tarnauja kalbos padargų sąveikos optimizavimui su kūno raiška ir padeda mokiniui rasti tinkamas teatrinės raiškos priemones perteikti personažo charakterį, elgsenos priežastingumą.

Kalbos padargų mankšta	Pratimas „Abėcėlė“ arba „Klaviatūra“. Kiekvienas mokinyas atstovauja vieną-dvi raides. Mokytojas pasako sakinį, kurį mokiniai turi „atspausdinti“. Siūloma sustoti ratu, o mokinyas kurio eilė tarti savo raidę, žengia žingsnį į priekį. Patartina spausdinti ritmingai, didinant greitį, garsą, keičiant intonacijas (pvz., sakinį turį pasakyti linksmai, liūdnai, pavydžiai – tam taip pat turi būti sugalvota priežastis). Pratimas: kamuolio pumpavimas (guminės valtės, padangos pumpavimas, baliono pūtimas). Pumpuojantis atlieka veiksmą, sakydamas garsų derinį (pvz. skardžiuosius priebalsius „bdžž“, o pumpuojamasis atlieka „pūtimosi“ veiksmą, tardamas dusliuosius „pcš“). Nuorodos kalbos padargų mankštai pradinėje mokykloje: Liežuvio pasaka – mankšta (1:35): https://www.youtube.com/watch?v=HD74XUG6RIg Nuo šviriakalbės iki greitakalbės. Išsami pamokėlė – LRT (15:08): https://www.youtube.com/watch?v=NYuOpHSfWis Artikuliacinio aparato mankšta ir lietuviškomis greitakalbėmis (12:54): https://www.youtube.com/watch?v=jgf6Mmg19jY&t=68s Artikuliacinė (bendroji) mankšta. Tema „Džiunglės“ (4:35): https://www.youtube.com/watch?v=Jw3S5hfGvk4
-----------------------------------	--

Teatro pamoka – tai ne tik pokalbiai apie teatrą, kiną, pasakojimai apie pamėgtus herojus, patikusio filmo pristatymas, žaidimo apžvalga, bet ir spontaniškos improvizacijos – būdai kūrybiškai bendrauti už ekrano, vėliau įgūdžius perkeltiant į realią erdvę. Svarbus pokalbių nuoseklumas, sėkmės fiksavimas, grįžtamasis ryšys.

Monologai sutarta tema. Kiekvieną pasaką, gyvenimišką istoriją galime paversti scenarijumi, sudarytu iš monologų. Naudodami šiuolaikines technologijas vaikai įrašo savo monologą, o mokytojas juos sumontavęs, pradžiugina vaikus galimybe pamatyti save iš šalies.

Personažų improvizacijos – metodas, kai personažais tampa tiek daiktai, tiek patys mokiniai. Pasiūlę mokiniams pasirinkti personažą, suskirstome juos poromis arba grupėmis. Naujausių technologijų pagalba poros gali pasitarti dėl veiksmo vietos ir įvykio. Improvizacijos vyksta dialogo forma, klausant visai grupei. Personažo charakteris gali būti kuriamas, naudojant turimus namuose daiktus, kostiumus. Pora, atlikusi savo improvizaciją pakviečia kitus du grupės dalyvius tęsti.

Knygos kūrimas ir pristatymas (viešosios kalbos kūrybinė užduotis).naudojant „Pages“ – programėlę el. knygų kūrimui. Sukurkite savo teatro pamokų metodikos knygą! Pasirinkus šabloną, sukurti el. knygą sugebės net pirmokas. Papildomos piešimo ir balso įrašymo galimybės suteiks bet kuriai knygai gyvumo ir patrauklumo.

Scenarijaus kūrimas ir video spektaklio statymas. Mokiniams pasiūloma kurti istorijas, piešti jų kadruotes ir nusifilmuoti 1–2 minučių veiksmą ar monologą. Mokytojas gali sumontuoti monologus į vientisą siužetą ir pradžiuginti mokinius video spektakliu.

Kalbinių gebėjimų ugdymo per teatro dalyko pamokas veiklų pavyzdžiai.

Modelio iliustracijai pateikiama kūrybinė užduotis, kurią galima atlikti tiek teatro, tiek kalbinio ugdymo pamokoje.

Tema: Viešas kalbėjimas „Mano laisvalaikis“ (1–2, 3–4 klasės).

Tikslas: Ugdytis drąsą, pasitikėjimą, kalbėjimo įgūdžius.

Uždaviniai:

- Diskutuoti grupėje apie laisvalaikio praleidimo galimybes.
- Kalbėti pasirinktos kalbos pateikimo būdu: kalbanti lėlė; kalba radijo diktoriaus; kalba televizijos laidos vedėjas; kalba ministras susirinkime; kalba kunigas; kalba mama vaikui ir atvirkščiai.

Siūloma vartoti teatro ir literatūros sąvokas (viešojo kalba, oratorius, loginė pauzė, intonacija, kalbos dinamika, tempas ir ritmas, įsivaizduojamos aplinkybės, menami daiktai, rekvizitas, dekoracijos, kt.).

Naudotis asmenine patirtimi, vaizduote – pasakoti tai, ką patyrė, kur atostogavo, kur norėtų nukeliauti ir pan.

Mokytojas pasako mokiniams, kad kiekviena kalba yra nepakartojama, unikali ir nekritikuotina. Svarbu pagirti pirmuosius bandymus, kad mokinys patirtų pasitenkinimą ir pasitikėtų savo galimybėmis. Pasirinkus įsivaizduojamas aplinkybes, lengviau fokusuoti dėmesį į kalbos turinį per naudojamas raškos priemonės, todėl mokiniams galėtų būti pasiūloma naudoti rekvizitą, kostiumo detales, susistatyti iš kėdžių (jei turima – kubų) televizijos studiją, naudoti stalą, daiktą, galinčiu atstoti mikrofoną ir pan. Žaidybiškumas – vienas sėkmės garantų, pristatant savo kalbą grupei. Psichologiškai saugus mikroklimatas padeda mokiniui drąsiau jaustis, pasitikėti ir kalbėti pasiūlyta (pasirinkta) tema.

Skaitovų teatras leidžia veiksmingai ir efektyviai perteikti literatūrą dramos forma; tai interpretacinis teksto skaitymo būdas. Mokiniai, naudodami savo balsą, veido išraišką, gestus, interpretuoja personažų charakterius pateiktus scenarijuose ar pasakose. Mokytojai ir mokiniai gali pritaikyti mėgstamas pasakas skaitovų teatro scenarijams sukurti. Tai puiki veikla mokytojams ir tėvams, norintiems efektyviau pasiekti vaiko raškaus kalbėjimo ar skaitymo įgūdžių.

Skaitovų teatro analogas – meninio skaitymo metodas 1–2 klasėse taip pat tarnauja ir eilutės, pastraipos, teksto skaitymui, pasirenkant intonaciją, dialogų įsivaizduojamose aplinkybėse vartojimui bei kūrimui, raidžių – balsių ir priebalsių – kaip vaidmenų kūrimui, sudėliojant žodį ar sakinį teatro raškos ir kalbinio ugdymo dalykuose. 3–4 klasėse jis puikiai parankus kalbėjimo ir klausymo, skirtingai intonuojamo kalbėjimo, pasitelkiant tautosakinius tekstus ir aptariant jų savitus bruožus, pratybos raškos užsiėmimams, etiudų kūrimui pagal skaitomos literatūros kūrinių fragmentus, tikslinėms personažų kalboms, derinant teatro raškos priemones su kalbinio ugdymo dalyku.

Scenos kalba: švariakalbės ir greitakalbės 2–4 kl. (pateikė Rasa Ercmonienė–Varnė, Vilniaus Tuskulėnų gimnazija).

Integruota teatro ir lietuvių kalbos bei literatūros pamoka.

Tema: Scenos kalba. Artikuliacija.

Tikslas: Suvokti lietuvių kalbos unikalumą ir sudėtingumą, reflektuoti save kaip gebantį išmokyti taisyklingai kalbėti bei artikuliuoti lietuvių kalbos tekstus.

Uždaviniai:

- Išmokyti kalbos padargų mankštos, suvokti jos naudą savivertei.
- Lavinti kalbos artikuliaciją.
- Mokyti švariakalbių ir greitakalbių

Ugdomos kompetencijos:

Pažintinė: susipažįsta su sakininės tautosakos pavyzdžiais, ugdomi kalbinius gebėjimus.

Kūrybiškumo kompetencija: kuria švariakalbes, greitakalbes, pritaiko artikuliacijos lavinimui, tyrinėja, kuria, generuoja idėjas; mokosi spontaniškumo ir improvizacinių gebėjimų kūrybiniame procese.

Kultūrinė kompetencija: ugdomi nuostatas ir vertybes, įsivertina savo veiklą; stebėdami JAV ambasados darbuotojų pastangas pasakyti lietuviškas greitakalbes, stiprina savivertę ir pasididžiavimą lietuvių kalba.

Komunikavimo kompetencija: dirba grupėje, randa reikiamą santykį su partneriu; derina turinį ir rašką, tinkamą adresatui ir situacijai; dalijasi patirtimi, apmąsto vykdytą veiklą.

Socialinė emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija: pozityviai bendrauja, ugdomi atsakomybę už savo ir kitų veiklos rezultatus; padeda kurti saugią raškos aplinką; ugdomi pagarbą, pakantumą kitoniškumui.

Skaitmeninė kompetencija: naudojami suskaitmenintomis mokymo priemonėmis, mokosi atsakingai vertinti intelektinę nuosavybę.

Pamokos aprašymas

Mokymosi motyvacijai stiprinti pravers mokinių sudominimas tema, todėl pirmiausia peržiūrima vaizdo medžiaga, kurioje nelietuvių kilmės asmenys sako lietuviškas greitakalbes (JAV ambasados

darbuotojų sukurtas video filmas, gautas leidimas juo naudotis mokyklose), žr. <https://www.youtube.com/watch?v=pOBEYJotuAQ>

Aptariant žiūrėtą įrašą, susipažįstama su sakytinės tautosakos pavyzdžiais, naudojamais švariakalbėmis ir greitakalbėmis. Mokiniai paprašomi pasakyti jiems žinomų skaičiuočių, trumpų eilėraščių, stengiantis didinti sakymo tempą.

Kitas žingsnis:

1. Atlikti kalbos padargų mankštą.
2. Perskaityti garsiai greitakalbes ir švariakalbes.
3. Išmokti greit pasakyti 1–2 pasirinktas greitakalbes.
4. Kurti švariakalbių ir greitakalbių pavyzdžius.
5. Surengti grupinį greitakalbių konkursą.
6. Reflektuoti pasidalinant savo išpūdžiais su kitais grupės dalyviais, mokytoju.

Metodai: Vaizdo medžiagos peržiūra, diskusija, meninis skaitymas, artikuliuotam kalbėjimui skirti scenos kalbos pratimai.

Apibendrinimas: vertinimas, įsivertinimas, refleksija.

Priemonės: Sakytinė tautosaka, skaitmenizuota mokymosi medžiaga.

Pateikiamos švariakalbės ir greitakalbės:

- Geri vyrai geroj girioj gerą girą gėrė ir gerdami gyrė: geriems vyrams geroj girioj gerą girą gera gert.
- Šešios žąsys su šešiais mažais pasišiaušusiais žąsyčiais.
- Pakopa po pakopos, pakopa po pakopos, pakopa po pakopos mes kopiname į kopas.
- Gervė gyrūnė gyrėsi gerą girą geroj girioj gerai gėrusi.
- Per kapus, per kapus, per pakapes kapų.
- Vidur prūdo bliūdas plūdūr, tame bliūde pluta, ant tos plutos puta.
- Panabagybė.
- Kupeta su kupetaite ir pakupetys su kupetvieta.
- Pakampis su pakampėm, pakampis be pakampių.
- Pavalkai pavalkai pavalkaplaikiai.
- Skrenda starkus pro pakopį neša kirvį ir akmenį.
- Būrys Biručių Barbučių burbėdamos bėgo, būgnais bubnino, bumtelėjo, bobutę išgasdino.
- Cinku bikas cinku pimpas cinku bombas.
- Tira da boka da bika, bota na boka da bomba.
- Lip vapsva į viksvą, ta viksva vis vizga.
- Virvė virvytė virvelė virvogalis.
- Komunikabilus orangutangas su komunikabiliais orangutangiukais.
- Lyra ir lankas, lankas ir lyra...
- Libretas „Rigoletas”
- Šimtametis šilas šis, šešiašakė ši pušis.
- Nebeprikikiškiakopūstėliaudamas.
- Rasa rašalu rašo, kad paršas pašaro prašo.

5. Siūlymai mokytojų nuožiūra skirstomų 30 procentų pamokų

Šiame skyriuje pateikiami trumpi teatro pamokų aprašymai 1–2 klasei, kuriuos pateikė Sigita Pikturnaitė, Vilniaus kunigaikščio Gedimino progimnazijos teatro mokytoja.

Lėlių teatras. Dvi dalys

Dviejų pamokų metu glaustai supažindinama su lėlių teatro istorija nuo jos pradžiose senovės Egipto ir kitose senosiose kultūrose. Čia pristatomas Japonijos bunraku lėlių teatras ir Vietnamo vandens lėlių teatrasir pateikiamos nuorodos su pasirodymų įrašais. Supažindinama su pagrindinėmis lėlių

teatro lėlių rūšimis – marionetėmis, lazdelinėmis ir pirštininėmis lėlėmis, taip pat pateikiamos nuorodos su skirtingų lėlių rūšių pasirodymais. Įtvirtinti teorinėms žinioms paruoštos dvi detalios praktinės užduotys, kaip pačiam pasigaminti pirštininę lėlę iš kojinės ar marionetę iš makaronų vamzdelių.

Šešėlių teatras. Dvi dalys

Dviejų pamokų metu glaustai supažindinama su šešėlių teatro istorija ir tradicija, kuri prasidėjo prieš tūkstančius metų Azijos žemyne ir prekybiniais laivais išplito po visą pasaulį. Pristatoma kaip šis teatras Azijoje buvo kuriamas ir išlaikęs savo tradicijas rodomas iki pat šiol. Pridedamos nuorodos su vaizdo įrašais apie kūrybinį procesą ir pasirodymų pavyzdžiais. Supažindinama su pagrindinėmis šešėlių teatro rūšimis: visiškai šešėliniu teatru ir iš dalies šešėliniu teatru, pagrindiniais jų bruožais, kaip ir kokiomis priemonėmis jis yra kuriamas (lėlių ar objektų šešėliai, aktorius kūno šešėlis, rankų šešėliai). Pristatomos pagrindinės techninės šešėlių teatro ypatybės kaip paruošti scenos apšvietimą ir ekraną. Teorinių žinių įtvirtinimui paruoštos dvi detalios pamokos su pavyzdžiais kaip sukurti rankų šešėlių teatrą formuojant įvairias figūras su savo delnais ir pirštais, bei kaip pasigaminti lėlių šešėlių teatrą iš kartoninės dėžės ir lazdelinės šešėlių lėles iš popieriaus.

Radijo teatras

Pamokos metu glaustai supažindinama su radijo teatro pradžia. Pristatoma kokiomis akustinėmis meninėsraiškos priemonėmis yra kuriami šios teatro rūšies pasirodymai, kaip perteikiamas siužetas. Pateikiamos nuorodos su vaikų radijo teatro spektakliais ir klausimai į ką atkreipti dėmesį klausant radijo vaidinimą. Teorinių žinių įtvirtinimui paruošta instrukcija kaip nesudėtingomis priemonėmis pačiam sukurti radijo spektaklį.

Teatro kaukės

Pamokos metu supažindinama su kaukių tradicija ir istorija, kaip ji vystėsi nuo pirmykščių bendruomenių laikų, kai jos dar buvo naudojamos įvairiuose ritualuose ir religinėse apeigose, iki Antikinio Graikijos teatrotradicijos kurti skirtingus personažus ir jų emocijas atspindėti pasitelkiant įvairias kaukes. Supažindinamasu Commedia dell'arte forma ir raiškos priemonėmis ir teatro kaukių panaudojimo galimybėmis šiuolaikiniame teatre. Pateikiamos nuorodos su vaizdo įrašais su pasirodymų pavyzdžiais, kuriuose naudojamos kaukės. Taip pat pridėta vaizdo įrašo nuoroda, kaip pačiam pasigaminti kaukę iš popieriaus.

Klounada ir pantomima

Pamokos metu pristatomos klounada ir pantomima. Pasakojama apie pantomimos kilmę senovės Graikijos laikais dievui Dionizui skirtų švenčių metu ir kaip iš Commedia dell'arte formos išsivystė klounados žanras.

Išskiriami pagrindiniai abiejų formų spektaklių ir pasirodymų bruožai ir kūrimo principai, kuo skiriasi mimas nuo klouno, kas būdinga jų išvaizdai, grimui ir kostiumams. Supažindinama su žymiausiais kūrėjais: mimu Marseliu Marso bei klounu Slava (Viačeslavu) Poluninu, pateikiamos nuorodos su jų pasirodymų įrašais. Pamokos pabaigoje pristatoma socialinė iniciatyva „Raudonos nosys“, akcentuojant, kad klounų veikla atlieka terapinę funkciją.

Toliau šiame skyriuje pateikiamas veiklos „Režisūriniai žaidimai ir etiudai“. „Kartu su Hariu Poteriu. Geminio“ 3–4 klasei aprašymas, kurį pateikė Rasa Ercmonienė-Varnė, Vilniaus Tuskulėnų gimnazijos teatro mokytoja.

Vaidybinis žaidimas teatro raiškai

Pasiekimas: Įgyvendina teatrinį sumanymą pagal sutartą temą, kūrinį; eksperimentuoja paskirstydamas vaidmenis, pasirinkdamas ir išradingai panaudodamas natūralias ir skaitmenines garso (vaizdo) priemones (A2.4).

Ugdomos kompetencijos:

- *Pažintinė kompetencija:* pažįsta save per teatrinę veiklą, ugdomi pasitikėjimą.
- *Kūrybiškumo kompetencija:* tyrinėja, generuoja idėjas, kuria, vertina (įsivertina), reflektuoja.
- *Komunikavimo kompetencija:* dirba grupėje, derina turinį ir raišką, tinkamą adresatui ir situacijai; dalijasi patirtimi, apmąsto vykdytą veiklą;

- *Skaitmeninė kompetencija*: skaitmenizuotos mokymo medžiagos naudojimas.

Tema: Režisūriniai žaidimai ir etiudai.

Tikslas: Ugdyti kūrybiškumo, organizuotumo, režisūros abėcėlės.

Uždaviniai: mokytis kalbos įtaigumo, darbo grupėje, kartu siekiant bendro tikslo; aptarti (sukurti) socialines situacijas ir jas inscenizuoti, ugdyti bendruomeniškumą, toleranciją, empatiją;

Metodai: teatrinis etiudas, režisūriniai žaidimai.

Taikant režisūrinius žaidimus, mokiniai gauna galimybę lyderiauti, vesti, valdyti situaciją, veikti kitus asmenis, o tuo pačiu išmoksta geriau pažinti juos supantį pasaulį. Tapdamas režisieriumi, mokinyk kuria etiudo situaciją, aplinkybes, t. y. visą įvykių scenarijų, remdamasis savo patirtimi. Režisūriniuose žaidimuose ypač lavėja vaiko gebėjimas bendrauti, nes režisuojant situaciją, būtina tartis su grupe. Išmokstama išgirsti vienas kitą, taip pat atsiranda gebėjimas konstruktyviai veikti konfliktinėse situacijose.

Veiklos aprašymas.

Režisūrinis žaidimas: „Geminio“. Žaidimo esmė – valdyti partnerius, naudojant burtažodį iš knygos apie Hari Poterį, kuris reiškia, kad „sukuriamas toks pats daiktas, kurį laikai rankoje“. Etiudo kūrimas. Mokinių grupelėms padalinami burtažodžiai, su kuriais jie kuria 3–5 minučių etiudą, pvz.,

- Glisseo – laiptus paverčia čiuožykla.
- Expecto patronum – iškviečiu gynėją.
- Impedimenta – sulėtina judesius.
- Immobulus – užšaldo.
- Locomotor mortis – surakina kojas. Finite incantatem – atšaukia kerus. Obscuro – ant akių

sukuria raištį.

- Piertotum locomotor – atgaivina statulas. Engorgio – padidina objektą.
- Reducio – sumažina objektą.
- Silecio – nutildo.

Etiudai kuriami, laikantis struktūros: pradžios, įvykio ir pabaigos. Kurdami mokiniai aptaria teatrinės priemonės ir jas panaudoja organizuodami etiudo įgyvendinimą scenoje (klasėje). Sukuriamas scenovaizdis iš turimų priemonių (širmos, baldai, daiktai, kostiumų detalės, kt.)

Papildoma medžiaga: Burtažodžiai Hario Poterio knygos. Žr.

https://lt.wikipedia.org/wiki/S%C4%85ra%C5%A1as:Burta%C5%BEod%C5%BEiai_Hario_Poterio_knygose#Expecto_patronum

Viešosios kalbos ir teatrinio veiksmo projektą „Gamink su manimi“ – 3–4 klasei pateikė Rasa Ercmonienė–Varnė, Vilniaus Tuskulėnų gimnazijos teatro mokytoja.

Projektas „Gamink su manimi“.

Pasiekimai:

- Vaidina pasitelkdamas teatrinės raiškos priemones (A1).
- Kuria vaidybinį etiudą pasirinkdamas teatrinės raiškos priemones (A2).
- Parodo savo teatrinės raiškos rezultatus ir vaidindamas (režisuodamas) dalyvauja grupės teatrinės raiškos pristatymuose klasės, mokyklos bendruomenės aplinkoje (A3).
- Apmąsto ir įsivertina teatrinės raiškos patirtį (A4).
- Nagrinėja teatrinės kūrybos kontekstus (C2).

Tema: Viešoji kalba.

Tikslas: ugdyti viešosios kalbos gebėjimus.

Uždaviniai: susipažinti su lietuviškų patiekalų tradicijomis; įsisavinti viešosios kalbos pagrindus; pristatyti receptus, valgių gamybos procesą.

Metodai: tyrimas, viešasis kalbėjimas, informacinių komunikacinių technologijų taikymas, vaidmenų žaidimai.

Ugdomos kompetencijos:

- *Pažintinė kompetencija*: susipažįsta su lietuviškais valgiais, šventėmis, kuria, analizuoja, generuoja idėjas.
- *Pilietiškumo kompetencija*: prisideda prie bendruomenės kūrimo, nacionalinio kulinarijos paveldo populiarinimo idėjų per dalyvavimą teatrinėje veikloje.
- *Kūrybiškumo kompetencija*: tyrinėja, generuoja idėjas, kuria, vertina (įsivertina), reflektuoja.
- *Kultūrinė kompetencija*: ugdomi nuostatas ir vertybes, įsivertina savo veiklą.
- *Komunikavimo kompetencija*: dirba grupėje, randa reikalingą santykį su partneriu; derina turinį ir raišką, tinkamą adresatui ir situacijai; dalijasi patirtimi, apmąsto vykdytą veiklą.
- *Socialinė emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija*: bendrauja emociškai, fiziškai, socialiai saugioje aplinkoje, pozityviai bendrauja; ugdomi atsakomybę už savo ir kitų veiklos rezultatus, mokosi bendradarbiaudami, mokosi tolerancijos, atsakingai vertina intelektualinę nuosavybę, naudodami suskaitmenintas mokymosi priemones.
- *Skaitmeninė kompetencija*: skaitmenizuotos mokymo medžiagos naudojimas, analizė, apibendrinimas.

Projekto aprašymas. Mokiniam pasiūloma pristatyti lietuviško patiekalo receptą, naudojant įsivaizduojamus daiktus (produktus).

1 etapas. Psichofiziniai teatro pratimai ir etiudai.

Pirmiausia atliekamas pratimas su menamais daiktais. Pratimas ugdo pastabumą, kūrybiškumą, lavina pojūčių atmintį, kūno kalbą, artikuliaciją.

Visi sėdi arba stovi ratu, „paėmę“ įsivaizduojamą daiktą ir stengiasi veikti su juo kaip su tikru. Naudojamas pojūčių atmintimi ir kūno raiška. Mokytojas paprašo visų parodyti savo darbą atskirai ir atspėti, kas tai yra. Susipažinę su visais menamais daiktais, mokiniai juos visus pakartoja. Mokytojas perspėja, kad atlikdami savo darbą (veiksmą), mokiniai stebėtų, ką veikia draugas iš dešinės. Mokytojui suplojus, visi „perima“ draugo daiktą ir veikia su juo. Darbas atliekamas pusę minutės, po to atliekamas draugo darbas ir taip keičiamasi darbais, kol kiekvienam sugrįžta jo „originalus“ (pasirinktas) daiktas.

Pratimai artikuliacijai: kalbos padargų mankšta ir greitakalbių sakymas padeda kalbėti raiškiau.

Kuriami etiudai: a) su menamais daiktais; b) su greitakalbe.

1 etapas.

Receptų studijavimas skaitant, diskutuojant. Mokytojas atneša mokiniam receptų pavyzdžių, visi prisimena kurias kulinarines laidas, rodytas per televiziją, yra matę ir įsiminę.

Kalbėdami apie kultūrą ar istorinę gastronomiją, dažniausiai aptariame dalykus, kuriuos esame perėmę iš kitų šalių ir tautų. Tačiau ne mažiau įdomu patyrinėti tai, ką patys esame davę kitoms šalims ir tautoms. Lietuvos gastrominio paveldo tyrinėtojas prof. Rimvydas Laužikas (1:04:23).

<https://www.youtube.com/watch?v=DKKSKuc2Utk>

2 etapas. Viešosios kalbos rengimas, teatrinio veiksmo naudojimas kalbos iliustracijai. Mokiniai tariasi porose ar grupelėse, kokį patiekalą pristatys, kas iš poros pasakos, kas vaidins kaip gamina, kokias teatrinės priemones naudos pristatymui.

3 etapas. Pristatymas ir refleksija. Pasiruošus, poros ar grupelės pristato savo viešąją kalbą „Gamink su manimi“, naudodami pasakojimui teatralizacijos elementus, kūno kalbą, menamus daiktus (įsivaizduojamus) produktus, indus.

Nufilmavus pristatymus, galima sumontuoti į vientisą video filmą ir patalpinus į privatų youtube kanalą (prisijungus prie youtube, spausti viršuje dešinėje esantį kameros su pliusu ženkla ir sekti nurodymus), jį visiems kartu peržiūrėti, o po to aptarti išpūdžius. Detalus aiškinimas, kaip įkelti video medžiagą į YouTube: <https://www.youtube.com/watch?v=kMv80SfBDB4>.

Mokomoji medžiaga:

1. Artikuliacinio aparato lavinimas, straipsnis.

http://www.visaginoazuoliukas.lt/out_data/PRANESIMAI/artikuliacinio-aparato-lavinimas.pdf

2. Viešasis kalbėjimas. Atėjimas. Kas svarbu prieš pradėdant viešą kalbą (4:12).

<https://www.youtube.com/watch?v=fkDw-h0FEO4>

3. Liežuvio pasaka – mankšta su aktore Kristina Savickyte (1:35).

<https://www.youtube.com/watch?v=HD74XUG6RIg>

4. Adrija Čepaitė / Viešo kalbėjimo tips'ai / Pirmos 5 sekundės (2:40).
<https://www.youtube.com/watch?v=GI8qsmYl9UQ>
5. Greitakalbių pavyzdžiai. Žr. <https://www.zaidziutaip.lt/juokingos-greitakalbes/>
Pagalba mokytojui / mokiniui: receptai.
 1. Kaimiška lietuviška žirniėnė / Vyriškos virtuvės receptas! (8:03).
<https://www.youtube.com/watch?v=hqZP0vi67AQ>
 2. Cepelinai / kaip greitai pagaminti cepelinus/ cepelinu receptas (3:26).
<https://www.youtube.com/watch?v=m-geacozVuM>
 3. Kugelis / kaip išsikepti kugelį (bulvių plokštainį) (6:50).
<https://www.youtube.com/watch?v=WY7kzmVL7LI>
 4. Kaip pasigaminti šaltibarščius / Skoniukėliai.lt (2:37).
https://www.youtube.com/watch?v=Vww_nrM5I-Y
 5. Dar niekada nevalgiau tokių skanių bulvių! Kelios minutės ir vakarienė paruošta! (4:55).
<https://www.youtube.com/watch?v=IhCc6OcoVQY>
 6. Tūkstančiai skaniausių patiekalų receptų pavyzdžių. <https://www.receptai.lt>

Scenovaizdžio maketas

Veiklą 3–4 klasei pateikė Rasa Ercmonienė–Varnė, Vilniaus Tuskulėnų gimnazijos teatro mokytoja.

Pasiekimai:

- Apibūdina matyto teatrinio pavyzdžio (spektaklio) aktorių vaidybą, scenografiją, muziką; Aptaria matytą teatrinį kūrinį, interpretuoja temą ir idėją (B2).
- Vertina teatro kūrinį (B3).
- Apmąsto ir įsivertina teatrinės raiškos patirtį (A4); Nagrinėja teatrinės kūrybos kontekstus (C2).

Tema: scenografija.

Tikslas: ugdytis erdvinį mąstymą.

Uždaviniai: sukurti scenografijos eskizą ir maketą pasirinkto literatūros kūrinio tema, vaidinti lėlių teatro principu, pristatyti veiklą artimoje aplinkoje.

Metodai: skaitymas, analizė, piešimas, maketo gamyba, viešasis kalbėjimas, informacinių komunikacinių technologijų taikymas.

Ugdomos kompetencijos:

- *Pažintinė kompetencija:* susipažįsta su scenografijos eskizais ir maketais, literatūros kūrinio sceninių interpretacijų pavyzdžiais.
- *Kūrybiškumo kompetencija:* dalyvauja kūrybinėje veikloje, tiria, generuoja idėjas, kuria, vertina (įsivertina), reflektuoja.
- *Kultūrinė kompetencija:* ugdomi nuostatai ir vertybės, įsivertina savo veiklą.
- *Komunikavimo kompetencija:* dirba grupėje, randa reikalingą santykį su partneriu; derina turinį ir raišką, tinkamą adresatui ir situacijai; dalijasi patirtimi, apmąsto vykdytą veiklą.
- *Socialinė emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencija:* pozityviai bendrauja; ugdomi atsakomybė už savo ir kitų veiklos rezultatus, mokosi bendradarbiaudami, mokosi tolerancijos, atsakingai vertina intelektualinę nuosavybę, naudodami suskaitmenintas mokymosi priemones.
- *Skaitmeninė kompetencija:* skaitmenizuotos mokymo medžiagos naudojimas, analizė, apibendrinimas.

Užduoties aprašymas.

Pirmiausia pasirenkamas literatūros kūrinys (pasaka, apsakymas, pasakėčia, eilėraštis). Mokiniai suskirstomi poromis. Jie nutaria kas vaidins kokią personažą. Sukuria scenarijų dviem personažams 2–3 minučių istorijai pagal pasirinktą kūrinį. Piešiamas scenovaizdžio eskizas – kas kaip įsivaizduoja dekoracijas, kuriose galėtų veikti jo personažas.

Abu pasigamina nedidelę scenos dėžutę. Tam galima naudoti batų ar tuščias ir nebereikalingas

buitinės technikos dėžes. Turėdami scenos dėžutę, mokiniai pagamina iš popieriaus, kartono (kitų pasirinktų medžiagų) savo personažo modeliuką. Galima naudoti ir turimą daiktą iš kuprinės, pasikliaujant vaizduote ir fantazija.

Abu mokiniai vaidina įgarsindami savo personažų modelius pagal sutartą scenarijų. Scenovaizdžio maketai atgyja, kai yra pristatomi žiūrovams – klasės draugams.

Po pristatymų klasė aptaria kūrybinį procesą, įvertina sėkmes (nesėkmes), pasirinktas ir pritaikytas teatro priemones.

6. Veiklų planavimo ir kompetencijų ugdymo pavyzdžiai

Veiklos planavimas padeda nuosekliai įgyvendinti tikslus ir uždavinius. Ilgalaikiai pagrindinės mokyklos ugdymo teatro planai gali būti sudaromi vieneriems arba dvejiems mokslo metams.

Jei teatro pamokos vyksta ne kasmet, o fragmentiškai, mokytojas, planuodamas veiklas, atsižvelgia į programos fragmentiškumą arba tęstinumą. Ilgalaikis planas turėtų būti sudaromas, atsižvelgiant į tris pagrindines ugdymosi sritis:

Teatro raiška:

- Vaidmens kūrimas.
- Kūrybiniai sumanymai (idėjos, etiudo scenarijus, režisūra). Atlikimas, socializacija.
- Įsivertinimas ir refleksija.

Tai scenarijaus kūrimas, vaidyba, režisūra, sceninis apipavidalinimas, muzikinis sprendimas, vaidinimų ir kitų teatro reiškinių pristatymas fizinėje ar skaitmeninėje erdvėje.

Teatro supratimas ir vertinimas:

- Teatro elementų atpažinimas.
- Teatro reiškinių analizė.
- Teatro reiškinių vertinimas.

Tai vaidinimų ir kitų teatro reiškinių stebėjimas, supratimo aiškinimasis, interpretavimas ir vertinimas.

Teatro reiškinių ir kontekstų pažinimas:

- Teatro sąsajų su įvairiais kontekstais pažinimas.
- Teatro elementų įvairiuose kontekstuose analizė.
- Teatro reikšmės saviugdai suvokimas.

Tai teatro sąsajų su asmeniniu gyvenimu, tradicinėmis vietos bendruomenių šventėmis, su įvairių epochų ir tautų kultūromis, jų tradicijomis, vertybėmis atpažinimas, vaidmens, kuriant savo krašto, europinę ir pasaulinę kultūrą pažinimas.

Planuojant teatro veiklas, parenkami vaiko domėjimasi ugdymosi procesu stiprinantys, motyvaciją, atsakomybę skatinantys ugdymo metodai, temos, priemonės; siekiama, kad mokiniai patirtų malonumą, pažinimo ir atradimo džiaugsmą; sudaromos sąlygos ir situacijos, leidžiančios išgyventi ugdymosi ir veiklos sėkmę.

Nauja informacija pateikiama vaiko gyvenimo patirties kontekste; kuriami kuo artimesni realiam gyvenimui mokymosi kontekstai; mokomasi įvairioje – mokyklinėje ir nemokyklinėje – aplinkoje; ieškoma ugdymo turinio sąsajų su sociokultūriniu gyvenimo kontekstu; atsižvelgiama į aplinkos (regiono, miesto, mokyklos) ypatumus.

Teatro etika. Kompetencijų ugdymas neatsiejamas nuo teatro etikos. Dar XX a. pradžioje K. Stanislavskis suformulavo pagrindinius teatro etikos postulatus, kurie pagrindžia pagrindinius santykių teatre principus, kuriant palankią kūrybinę atmosferą. Pradinukas turėtų žinoti, kad atliekant vaidmenį, reikia gerbti kitokią nuomonę, neužgožti kitų siūlomų iniciatyvų, asmenines problemas spręsti „už teatro durų“. Rekomenduojama mokslo metų pradžioje aptarti su mokiniais teatro etikos klausimus, akcentuojant praktikoje patvirtintas šias teatro etikos taisykles:

- Blogų vaidmenų nėra.
- Nedirbk kito sąskaita.

- Visus nesutarimus kaip nešvarius batus palik už durų.

Planuojant veiklas būtina atsižvelgti į amžiaus vystymosi ypatumus, todėl čia pateikiama 7–10 metų vaiko moralinės brandos lentelė, kuri atitinka pradinį klasių mokinių mąstymo galimybes, atsižvelgiant į jų raidą tam tikroje klasėje. Natūralią pažintinių struktūrų raidą stimuliuoja gyvenimo patirtis, ugdymas gali šią raidą šiek tiek paspartinti, tačiau negali pakeisti jos dėsnių.

Teatro dalyko integralumas su etikos dalyku akivaizdžiai aktualus ir gali būti realiu mokytojo pagalbininku planuojant teatro veiklas bei renkantis ugdymo(si) metodus. Teatro pamokų pradinėse klasėse pagrindas – veiksmas. Tai ne tik teatrinė raida, bet ir teatro supratimas, pažinimas bei vertinimas per įvairias veiklas. Empatija suvokiant kitą asmenį su jo kitoniškumu – viena pagrindinių aktorinio veiksmo sąlygų. Spontaniškas elgesys, perkeliamas iš gyvenimo į sceną improvizuojant ir atvirkščiai – improvizuojamos scenos kaip gyvenimiškų situacijų atitikmenys parodo nedalomas teatro ir etikos dalykų sąsajas.

1-4 klasių mokinių moralinio mąstymo raida

Ugdomosios teatro etikos sritys	1–2 klasė	3–4 klasė
Saviugda ir savisauga	Vaikas save suvokia remdamasis išoriniais požymiais, turimais daiktais, pomėgiais ir pan. (natūralus tapatumas), iš dalies – socialiniais vaidmenimis (vaidmenų tapatumas). Požiūris į save grindžiamas reikšmingų suaugusiųjų vertinimais.	Vaiko savęs suvokimas grindžiamas ryšiais su kitais žmonėmis ir socialiniais vaidmenimis (brolis, sūnus, komandos kapitonas ir pan.): vaidmenų tapatumas. Suaugusiųjų įtaką požiūriui į save koreguoja draugų turėjimas arba neturėjimas ir santykiai su bendraamžiais.
Dialoginis bendravimas	Altruistinis vaiko elgesys gali būti spontaniškas, nepaisantis savų poreikių, tačiau sąmoningi santykiai su bendraamžiais primena mainus ir grindžiami lygybe: su kitu elgiuosi taip, kaip jis elgiasi su manimi. Vis dėlto suvokiami skirtumai (jaunesnis, silpnesnis, sergantis, neįgalus), gebama užjausti ir laikytis skirtumų kompensuojančio teisingumo	Altruistiniame elgesiui daro įtaką stereotipiniai įvaizdžiai ir aplinkinių reakcija: padedama „geriems“ ir „šauniems“, vengiama „netikusių“. Įsipareigojimai kitam jau nebelaikomi tik skola – draugystę sustiprina tokie jausmai, kaip dėkingumas, lojalumas. Vertinant kito poelgius pradedamas suvokti aplinkybių vaidmuo ir gebama į jas atsižvelgti.
Socialiniai santykiai	Bendruomenė (grupė) vertinama tiek, kiek užtikrina saugumo jausmą. Priklausymas grupei grindžiamas tarpasmeniniais santykiais, o kiti įsipareigojimai suvokiami kaip išoriniai reikalavimai.	Bendruomenė (grupė) vertinama tiek, kiek yra draugiška ir padeda savo nariams. Suvokiama, kad mainais už tai reikia laikytis bendruomenės lūkesčių ir normų
Santykis su pasauliu	Vaiko santykis su pasauliu egocentriškas: rūpi iš esmės tai, kas kaip nors susiję su jo paties gyvenimu. Vaiko akiratis dar nėra platus, jis nepajėgia mąstyti apie pasaulį iš didesnės perspektyvos, tačiau žvilgsnis į tai, kas aplinkui,	Plečiasi pasaulio matymo perspektyva – pradeda dominti tai, kas yra kitur ir toliau, pastebimi ryšiai ir dėsniai. Augant mąstymo gebėjimui gali atsirasti nerimas dėl to, kas pasaulyje yra nedarnu, bloga, pavojinga. Sunkiau suderinti didėjančią informacijos srautą, asmeninį patyrimą ir pozityvų požiūrį.

	gali būti labai atidus ir daug pastebintis.	
--	---	--

7. Skaitmeninės mokymo priemonės, skirtos BP įgyvendinti

Šiame skyrelyje pateikiamos trumpos anotacijos ir nuorodos į skaitmenines mokymo priemones, skirtas BP įgyvendinti. Šie pavyzdžiai, pamokėlės, praktiniai užsiėmimai skirti padėti mokytojui rasti tinkamiausią ugdymo teatro priemonę bei mokiniams ugdytis skaitmeninę bei kūrybiškumo, pažinimo, kultūrinę, komunikacinę, pilietiškumo bei emocinę, socialinę ir sveikos gyvensenos kompetencijas.

Skaitmeninių priemonių naudojimo 1–4 klasėse sritys:

Teatro raiška. Įrašų radimas ir panaudojimas kūrybinės raiškos užduotims (scenos kalbos, kūno perkusijos, ritmo, scenografijos kūrimo ir kt. pamokoms). Vaidybos veiksmo fiksavimui fotografuojant, filmuojant. Fotografijų, vaizdų, piešinių, garsinio teksto pateikimui ir kūrimui. Informacijos paieškai ir pritaikymui teatro raiškoje.

Teatro supratimas ir vertinimas. Įvairių teatro reiškinių skaitmeninėje erdvėje stebėjimas, interpretavimas, vertinimas (scenos apipavidalinimo, kostiumų detalių, muzikos (triukšmų) panaudojimo, teatrinių išpūdžių – kas patiko, nepatiko – nusakymas). Veiksmo scenoje nufilmavimas, nufotografavimas stebėjimui ir analizei pagal nustatytus kriterijus (pvz., laisvumą, fizinį ir vidinį aktyvumą, teatrinių priemonių panaudojimą, kt.).

Teatro reiškinių ir kontekstų pažinimas. Vaidybinių žaidimų, scenelių ir vaidinimų nufilmavimas, parodymas, išsaugojimas, siekiant motyvuoti tolesniam mokymuisi.

Skaitmeninių priemonių naudojimo 1–4 klasėse pavyzdžiai

El. Nr.	Pavadinimas	Trumpa anotacija	Tiksli nuoroda
1.	Kas tas teatras?	Edukacinė „Teatriuko“ pamoka, aiškinanti, kas yra teatras, kaip jis gimsta ir kuo ypatinga scena.	https://www.youtube.com/watch?v=bGatlhMoxCU
2.	1st Grade Theater: Acting Warmup	Trumpas teatro apšilimo pratimų rinkinys 1 klasės vaikams, lavinantis kūno raišką ir koncentraciją.	https://www.youtube.com/watch?v=6HXCiakQp5Q
3.	Lėlė–marionetė Silvestras Dūdelė	Lietuvos teatro, muzikos ir kino muziejaus vaizdo pristatymas apie marionetę ir lėlių teatro meną.	https://www.youtube.com/watch?v=Nh5BT9K_6YU
4.	Kokių teatrų būna	Antroji edukacinės serijos „Teatro pamoka“ dalis apie įvairius teatro tipus ir jų išraiškos priemones.	https://www.youtube.com/watch?v=MTYCHqR8lRQ
5.	The 5 Elements of Drama	Angliškas vaizdo įrašas, pristatantis penkis pagrindinius dramos elementus: veiksmą, personažus, siužetą, aplinką ir temą.	https://www.youtube.com/watch?v=LGG4jxvc_ps
6.	Teatro galios	Trečioji „Teatro pamoka“, pasakojanti apie teatro įtaką, emocijas ir bendravimo svarbą.	https://www.youtube.com/watch?v=TyDolQgAkOA
7.	Il teatro più piccolo al mondo	Italų kalba vaizdo įrašas apie mažiausią pasaulyje teatrą ir jo kūrimo istoriją.	https://www.youtube.com/watch?v=9zX21APF7uY&t=2s

8.	Teatro ABC – Dekoracijos!	Edukacinis įrašas apie scenografijos ir dekoracijų svarbą teatre.	https://www.youtube.com/watch?v=UuK-ZSJgDjk
9.	Teatro ABC – Grimas!	Paaiškinama, kaip teatre naudojamas grimas ir, kaip jis padeda aktoriui įsikūnyti į vaidmenį.	https://www.youtube.com/watch?v=wYzphY--EF8
10.	Krabas	Šešėlių teatro pamokėlė, pristatanti krabo personažo kūrimą naudojant šešėlius.	https://www.youtube.com/watch?v=GtS0fzHpbpM
11.	Vėžlys	Šešėlių teatro pamokėlė su vėžlio figūra – praktinis šešėlių kūrimo pavyzdys.	https://www.youtube.com/watch?v=7ruvpacxSIs
12.	Pingvinas	Vaikams skirta šešėlių teatro pamokėlė apie pingviną – lavina kūrybiškumą ir vaizduotę.	https://www.youtube.com/watch?v=zjVP5i7PEbI
13.	Ežiukas	Kūrybinė šešėlių teatro pamokėlė apie ežiuką – praktinis šešėlių vaidybos pratimas.	https://www.youtube.com/watch?v=w1JNq1p46kg
14.	Asilas	Šešėlių teatro užsiėmimas, mokantis, kaip išgauti asilo personažą iš popieriaus šešėlių.	https://www.youtube.com/watch?v=IBWKhxS3ddQ
15.	Lėlės	Pamoka apie lėlių gamybą šešėlių teatrui – popierinių lėlių kūrimo procesas.	https://www.facebook.com/ilariacommisso/videos/10222518871933384
16.	Šešėlių teatro etiudas	Praktinis pavyzdys, kaip sukurti trumpą šešėlių teatro etiudą su vaikais.	https://www.youtube.com/watch?v=6MyuMtQrFVQ
17.	Stalo teatras. Trys paršytės	Stalo teatro spektaklio „Trys paršytės“ vaizdo įrašas su kūrybinėmis dirbtuvėmis vaikams.	https://www.youtube.com/watch?v=SMwtzyRutWE
18.	Stalo teatras	Pažintinis įrašas apie Stalo teatro kūrybą, principus ir meninę raišką.	https://www.youtube.com/watch?v=vtyL1v29vsc
19.	Saulės vaduotojas	Vilniaus teatro „Lėlė“ spektaklio „Saulės vaduotojas“ pristatymas vaikams.	https://youtu.be/s0fvmlKJHFY?si=VpBdTnL6PT0bsWKQ
20.	Pelenė	Šešėlių teatro pavyzdys pagal pasaką „Pelenė“.	https://www.youtube.com/watch?v=0j4hR08T0Bs
21.	Kūno perkusija	Kūno perkusijos pamoka – ritmo kūrimas pasitelkiant kūno judesius ir garsus.	https://www.youtube.com/watch?v=sW2DY1OpgrI
22.	Ritmo pamokėlė vaikams (I)	Aktorės Juditos Urnikytės pirmoji ritmo pamokėlė vaikams.	https://www.youtube.com/watch?v=3EpeR_LmIqE
23.	Ritmo pamokėlė vaikams (II)	Antroji aktorės Juditos Urnikytės ritmo pamokėlė – ritmo pojūčio lavinimas.	https://www.youtube.com/watch?v=KbiWMd1PI2g
24.	Ritmo pamokėlė vaikams (III)	Trečioji Juditos Urnikytės ritmo pamokėlė, derinanti garsą ir judesį.	https://www.youtube.com/watch?v=ysHizJPHmd0&t=3s
25.	Ritmo pamokėlė vaikams (IV)	Ketvirtoji ritmo pamokėlė – muzikiniai ir judesio pratimai mažiesiems.	https://www.youtube.com/watch?v=y6jwcpkiTCU&t=5s
26.	Pantomimos etiudas	Vaikams skirtas pantomimos etiudas „Perfiles y Siluetas“, ugdantis neverbalinę raišką.	https://www.youtube.com/watch?v=enPGEYvfWzw
27.	Mimo – Las Emociones / Brittany	Vaizdo pamoka apie emocijų išraišką: mimika ir kūno kalba.	https://www.youtube.com/watch?v=7sNcSQztxH0

28.	Pavogtas veidas	Pantomimos teatro „A“ etiudas „Pavogtas veidas“, pristatantis emocijų transformaciją be žodžių.	https://www.youtube.com/watch?v=qXZRv9Aylvs
29.	Padaras	Teatro žaidimas „Padaras“ – improvizacijos pratimas kūno plastikai lavinti.	https://www.youtube.com/watch?v=wLQRTdKqW-g
30.	Urnikytės ritmo pamokėlė vaikams	Dešimtoji aktorės Juditos Urnikytės ritmo pamokėlė vaikams.	https://www.youtube.com/watch?v=wUdEO4qMfZo
31.	Diemedis	Pradinės mokyklos „Diemedis“ ir šokio teatro „Dansema“ projektas „Pasaulio sutvėrimas“.	https://www.youtube.com/watch?v=zxDtumYaSI8

8. Literatūros ir šaltinių sąrašas

1. Adomaitis, R. (2002). *Mintys scenos paraštėse*. Vilnius: Scena.
2. Aleknonis, G. (2001). *Pakeliui. Režisierius Andrius Oleka–Žilinskas*. Vilnius: Scena.
3. Aleksaitė, I. (2005). *Be grimo. Šelmiški prisiminimai*. Vilnius: Tyto Alba.
4. Aleksaitė, I., Girdzijauskaitė, A., Aleknaitė–Bieliauskienė, R., Vasinauskaitė, R., Mareckaitė, G., Judelevičius, D., Šabasevičius, H., ir Trinkūnaitė, Š. (2008). *Menininkas ir asmenybė*. Vilnius: Versus Aureus.
5. Anderson, Ch. (2017). *TED talks. Viešasis kalbėjimas*. Vilnius: Tyto Alba.
6. Aristotelis (1990). *Poetika. Rinktiniai raštai*. Vilnius: Mintis.
7. Artaud, A. (1999). *Teatras ir jo antrininkas*. Vilnius: Scena.
8. Balevičiūtė, R., Marcinkevičiūtė, R. (2019). *Contemporary Lithuanian Theatre. Names and Performances*. Vilnius: Tyto Alba.
9. Beckett, S. (2009). *Teatras*. Vilnius: Baltos lankos.
10. Benjamin, W. (2005). *Meno kūrinys techninio jo reprodukuojamumo epochoje. Nušvitimai*, Vilnius: Vaga.
11. Bielskis, P. (1999). *Lietuvos Klojimo teatras*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
12. Bladykaitė, V. (2020). *Nuoma ir trys kiaušiniai. Pjesės vaikams ir suaugusiems*. Kaunas: Pasaulio lietuvių centras.
13. Boal, A. (2014). *Engiamųjų teatras*. Vilnius: Astėja, Menų ir mokymo namai.
14. Boal, A. (2014). *Troškimų vaivorykštė. Boalio teatro ir terapijos metodas*. Vilnius: Astėja, Menų ir mokymo namai.
15. Brook, P. (1992). *Tuščia erdvė*. Vilnius: Scena.
16. Česnulevičiūtė, P. (1998). *Daugiaveidis dramos gyvenimas*. Vilnius: LRSL.
17. Duškinas, D. (2019). *Retorika*. Vilnius: Vaga.
18. Duškinas, D. (2020). *Retorika vaikams*. Vilnius: Vaga.
19. Eco, U. (2004). *Atviras kūrinys. Forma ir neapibrėžtumas šiuolaikinėje poetikoje*. Vilnius: Tyto Alba.
20. *Eimunto Nekrošiaus teatras: pokalbiai, recenzijos. Straipsniai*. (2012). [sud. R. Vasinauskaitė]. Vilnius: KFMI.
21. Ercmonienė, R. (2001). *Praktinės režisūros abėcėlė: knyga vaikų dramos būrelio vadovui ir dramos mokytojai*. Vilnius: Naujoji Rosma.
22. Ercmonienė–Varnienė, R. (2004). *Balsupių sodybos paslaptis*. Vilnius: Liaudies kultūros centro leidykla.
23. Gadamer, H.-G. (1997). *Grožio aktualumas. Menas kaip žaidimas, simbolis, šventė*. Vilnius: Baltos lankos/ALK.
24. Girdzijauskaitė, A. (2009). *Laiškai žiūrovams*. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla.

25. Girdzijauskaitė, A. (2013). *Ibsenas Lietuvos teatro veidrodyje 1918–1998 m.*. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla.
26. Grotowski, J. (2011). *Skurdžiojo teatro link (Teatro tekstų biblioteka)*. Vilnius: Apostrofa/TKIEC.
27. Hartnoll, Ph. (1998). *Teatras. Trumpa istorija*. Vilnius: R. Paknio leidykla.
28. Jameson, F. (2002). *Kultūros posūkis. Rinktiniai darbai apie postmodernizmą (1983–1998)*. Vilnius: LRSL.
29. *Juozo Miltinio repeticijos (1997–1999)* [parengė J. Glinskis; red. V. Gasiliūnas. 3 knygos]. Vilnius: Baltos lankos.
30. *Jurašas, J.* (1995) [sud. A. Girdzijauskaitė]. Vilnius: Gervėlė.
31. Kairaitienė, A. (2009). *Laiko būgnas: pjesės vaikams*. Vilnius: Kronta.
32. Kancevičius, S. (2017). *Bendruomenė kaip teatras*. Klaipėda: Eglės leidykla.
33. Keleras, J. (2009). *58 sapnai ir kitos vienaveiksmės pjesės*. Vilnius: Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla.
34. Klivis, E., Vasinauskaitė, R., Staniškytė, J., Petrikas, M. (2014). Postsovietinis Lietuvos teatras: istorija, tapatybė, atmintis. *Kolektyvinė monografija*. Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla.
35. Koženiauskienė, R. (2001). *Retorika. Iškalbos stilistika*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.
36. Landsbergis, V. V. (2018). *Suvaikėjusios pjesės*. Vilnius: Dominicus lituanus.
37. Lehmann, H.-Th. (2010). *Postdraminis teatras*. Vilnius: Menų spaustuvė.
38. *Lietuvos teatras. Trumpa istorija* (2009). Vilnius: KFMI.
39. Liuga, A. (2008). *Laiko sužeistas teatras*. Vilnius: Baltos lankos.
40. Maknys, V. (1972–1979). *Lietuvių teatro raidos bruožai* [2 d.]. Vilnius: Mintis.
41. Marcinkevičiūtė, R. (2002). *Eimuntas Nekrošius: erdvė už žodžių*. Vilnius: Scena/Kultūros barai.
42. Marcinkevičiūtė, R. (2011). *Patirčių realizmas. Dalios Tamulevičiūtės kūrybinės biografijos studija*. Vilnius: Kultūros barai.
43. Mareckaitė, G. (2004). *Romantizmo idėjos lietuvių teatre: nuo XIX iki XX amžiaus*. Vilnius: KFMI.
44. Mejerhold, V. (2008). *Apie teatrą*. Vilnius: Apostrofa.
45. Oginskaitė, R. (2011). *Jausmų repeticijos. Metai su aktoriumi Vladu Bagdonu*. Vilnius: Tyto Alba.
46. *OKT: ten būti čia* (2009). Vilnius: VšĮ „Oskaro Koršunovo teatras“.
47. Ortega-Gasset, J. (1999). *Mūsų laikų ir kitos esė*. Vilnius: Vaga/ALK.
48. *Pagrindinės moderniosios literatūros sąvokos* (2000) [sud. D. Borchmeyer, V. Žmegač]. Vilnius: Tyto Alba.
49. Ramanauskaitė–Antanaitienė, D. (2020). *Legendų ir pasakų takais. Scenarijai*. Šiauliai: Lucilijus.
50. *Režisierius Henrikas Vancevičius* [sud. R. Balevičiūtė] (2004). Vilnius: Scena.
51. Sakalauskas, T. (1999). *Miltinio apologija*. Vilnius: Scena.
52. Skučaitė, R. (2012). *Atsiprašau slibinuk. Pjesės vaidinti vaikams*. Vilnius: Tyto Alba.
53. Šabasevičienė, D. (2007). *Teatro piligrimas: režisieriaus Jono Vaitkaus kūrybos kontūrai*. Vilnius: Krantai.
54. Šabasevičienė, D. (2010). *Valentinas Masalskis. Ieškant teatro*. Vilnius: Tyto Alba.
55. Šaltenis, S. (2006). *Pjesės: Mokinio skaitiniai*. Vilnius: Žaltvykslė.
56. Targamadžė, V., Nauckūnaitė, Z. (2009). SOLO taksonomija kaip mokinių rašinių vertinimo priemonė. *Acta Paedagogica Vilnensia*, 22, 65–75.
57. Teresevičienė, M., Bulajeva, T., Čepienė, A., Lepaitė, D., Zuzevičiūtė, V. (2011). *Studijų programų atnaujinimas: kompetencijų plėtotės ir studijų siekinių vertinimo metodika*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
58. Vasiljevas, J. (2020). *Paveikus žodis. Mokykimos kalbėti viešai. Pratimai balsu*. Vilnius: Gal

meno.

59. Vasinauskaitė, R. (2002). *The theatre of Oskaras Koršunovas*. Vilnius: Baltos lankos.

60. Vasinauskaitė, R. (2010). *Laikinumo teatras. Lietuvių režisūros pokyčiai 1990–2001 metais*. Vilnius: Lietuvos kultūros tyrimų institutas.

61. Zelčiūtė, D. (2011). *Po repeticijos. Pokalbiai apie teatrą*. Vilnius: Alma litera.

62. Zola, É. (2008). *Natūralizmas teatre*. Vilnius: Apostrofa.

9. Užduočių ar mokinių darbų, iliustruojančių pasiekimų lygius, pavyzdžiai

Daugelyje mokyklų naudojama panaši vertinimo kriterijų aprašo struktūra, kurioje nurodyti: vertinimo tikslas, vertinimo uždaviniai bei taikomi: formuojamasis vertinimas, kuris yra grindžiamas mokinio ir mokytojo bendradarbiavimu, nuolat įvertinant situaciją ir teikiant grįžtamąjį ryšį – stebint, kaip mokiniai elgiasi, bendrauja ir bendradarbiauja, kokių pastangų jiems reikia užduočiai atlikti, tikslui pasiekti; formuojamojo vertinimo strategijos – stebėjimas, klausinėjimas, diskusijos, užduočių analizavimas bei aptarimas ir pan.

Diagnosticinis vertinimas, kuris taikomas pabaigus temą, kad būtų galima numatyti tolesnio mokymosi galimybes ir suteikti pagalbą įveikiant sunkumus; atsižvelgiant į vertinimo tikslą gali būti taikomi įvairūs diagnostinio vertinimo metodai – praktinės, kūrybinės užduotys, kontroliniai, projektiniai darbai, testai, tačiau per dieną neturėtų būti atliekamas daugiau nei vienas diagnostinis darbas.

Apibendrinamasis (sumuojamasis) vertinimas, kuris taikomas ilgesnio ar trumpesnio ugdymo ciklo – projekto, trimestro, semestro, metų ugdymo programos pabaigoje, kai vertinama mokinio per mokykloje nustatytą ugdymosi laikotarpį padaryta pažanga. Atliekant apibendrinamąjį (sumuojamąjį) vertinimą remiamasi Pradinio ugdymo programoje aprašytais mokinių pasiekimų lygių požymiais.

Mokantis neakademinių dalykų faktinės žinios yra mažiau svarbios už psichomotorinius, metakognityvinius, emocinius, asmeninius ir kt. gebėjimus, kuriuos tradiciškai įvertinti nėra paprasta. Pasak „Mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo tobulinimo rekomendacijų“ (2010) autorių, norint įvertinti gebėjimus, reikia mokėti juos išskaidyti į paprastesnius komponentus ir tuo pat metu stebėti vienokią ar kitokią tam tikro gebėjimo raišką įvairiais aspektais, rekonstruoti visumą. Tuo pačiu vertinimas labiau individualizuojamas, nes mokiniui keliama ne tik bendri visiems, bet ir su jo konkrečiais gebėjimais susiję ugdymosi tikslai bei užduotys. Kadangi pamokoje keliama ne tik dalyko mokymosi, bet ir bendrųjų kompetencijų ugdymo tikslai, svarbu suderinti tiek veiklas, tiek grįžtamąjį ryšį, įsivertinimą ir vertinimą, su mokiniams aptariant dalyko ir bendrųjų gebėjimų bei nuostatų pažangą. Atlikus mokyklose tyrimą apie vertinimo sunkumus meninio ugdymo procese, prieita prie išvadų, kad reikalinga diagnostinėmis užduotimis grįsta vertinimo sistema-metodika, kuri leistų formalizuoti, labiau pagrįsti bei objektyvizuoti (pvz., raiškos) vertinimo kriterijus. Tiesa, mokymosi eigoje galima taikyti tiek neformalųjį vertinimą (pagyrimą, paskatinimą, padėką ir pan.), tiek formuojamąjį, taip pat pasirinkti formaliojo vertinimo pobūdį – pažymius, kaupiamuosius balus, plusus, „įskaityta“ ir pan.

Raiškos užduočių vertinimo kriterijai turi būti aptariami ir išsiaiškinami kartu su mokiniams, kai kuriuos jie gali patys siūlyti (dažniausiai vertinami veiklos tikslingumas, gebėjimai, žinios ir supratimas, minčių originalumas ir kūrybingumas, grupinio ir individualaus darbo rezultatai). Formalizuojant raiškos kaip veiklos vertinimą, atsižvelgiama į keturis formaliojo veiklos vertinimo bruožus: aiškus veiklos tikslas; aiškūs veiklos kriterijai; tinkama aplinka rezultatui parodyti ir įvertinti; nustatoma vertinimo sistema ar skaičiavimo būdas, kuriuo bus įvertintas veiksmas.

Viena iš veiklos vertinimo formų gali būti rubrikos kaip aiškių nuorodų, ko tikimasi iš mokinio, ir kriterijų, kaip pasiekti vieną ar kitą tikslą, rinkinys. Rubrikos, kaip ir visos vertinimo formos, grindžiamos nuosekliais veiklos atlikimo kriterijais ir sudaromos atsižvelgiant į mokinių skirtingus gebėjimus (laipsniuojamos). Rubrikos, pasak E. Sakadolskienės, įveda nuoseklumo, padeda mokiniams įsivertinti, o mokytojui – daugiau dėmesio kreipti į mokymąsi, bet ne į galutinį rezultatą. Rubrikos gali būti sukurtos vienai konkrečiai užduočiai. Naudojant rubrikas, galioja 3 principai: abipusis sutarimas tarp mokytojo ir mokinių dėl svarbiausių mokinio [sukurto] produkto savybių; kriterijai skelbiami iš anksto, yra žinomi prieš atliekant veiklą; mokiniai yra įtraukiami, kuriant ir naudojant kriterijus savęs įvertinimui ir vertinant vienas kitą. Vertinimo ir įsivertinimo rubrikos

pateikiamos 4 lygiais: slenkstiniu, patenkinamu, pagrindiniu ir aukštesniu. Rubrikų naudojimo pavyzdys aprašant pamoką.

Teatro raiškos pamokų ciklas 2 klasei

Naudojame rubrikas: ciklas, tikslas, uždaviniai, ugdomos kompetencijos, kūrybinės užduotys.

Ciklas: Etiudų vaidinimas, kūrimas ir parodymas (pristatymas) aptariant bei įsivertinant savo pasiekimus.

Tikslas: Padėti mokiniams suprasti ir praktiškai išbandyti, kas yra etiudas, kaip jis vaidinamas, kuriamas ir parodomas.

Uždaviniai: Ugdyti mokinių gebėjimus bendrauti, pažinti aplinką ir save per teatrinės raiškos priemones; ugdyti psichomotorinius ir kalbinius mokinių gebėjimus per teatrinės raiškos priemones; ugdyti dėmesį, pastabumą, gebėjimą reaguoti ir veikti sąlyginėse (sutartose) aplinkybėse.

Ugdomos kompetencijos: pažinimo, kūrybiškumo, komunikavimo, skaitmeninė bei socialinė, emocinė ir sveikos gyvensenos.

Kūrybinės užduotys pamokoms: Aplinkybių „diktantai“; Psichofiziniai pratimai; Artikuliacinė mankšta „Mano namelis“ ir kt.; Etiudai „Zoologijos sode“.

Pamokų metu vertinama:

- susikaupimas į užduotį, dėmesio koncentracija ir reakcija į garsus, aplinką;
- judesių, gestų koordinacija, gebėjimas išreikšti nuotaiką judesiu ir (ar) gestu;
- natūralus, laisvas elgesys (veikimas) sąlyginėse aplinkybėse, tikėjimas jomis ir reagavimas į įvykį; aplinkos, partnerio jautimas, girdėjimas ir matymas, jam adresavimas savo ir priėmimas jo žodžių, veiksmų;
- veiksmų ir reakcijų nuoseklumas, pagrįstumas aplinkybėmis ir įvykiais;
- gebėjimas savarankiškai kurti etiudo aplinkybes, įvykį, pasitelkiant originalias, netikėtas situacijas;
- supratimas ir gebėjimas paaiškinti, ką scenoje veikė, jautė, kodėl taip reagavo – gebėjimas įvardyti (nusakyti) teatrinės raiškos pasiekimus;
- iniciatyvumas, noras ir motyvacija dalyvauti raiškos užsiėmimuose.

Pasiekimų lygiai			
I slenkstinis	II patenkinamas	III pagrindinis	IV aukštesnysis
Vaidina nesudėtingą etiudą grupėje, skatinamas reaguoti į sutartas aplinkybes, įvykį (A1.1).	Vaidina nesudėtingą etiudą poroje ar grupėje, judesiais arba mimika reaguodamas į sutartas aplinkybes, įvykį (A1.2).	Vaidina nesudėtingą etiudą poroje ir grupėje, mimika ir judesiais reaguodamas į sutartas aplinkybes, įvykį (A1.3).	Vaidina nesudėtingą etiudą vienas, poroje ir grupėje, perteikdamas reakcijas į sutartas aplinkybes bei įvykį mimika, judesiais ir balsu (A1.4).
Kuria trumpą etiudą grupėje, pasiūlo aplinkybę arba įvykį (A2.1).	Kuria nesudėtingą etiudą poroje ir (arba) grupėje, pasiūlo (sugalvoja) vieną, dvi aplinkybes, įvykį (A2.2).	Kuria nesudėtingą etiudą poroje ir grupėje pagal savo pasiūlytas (sugalvotas) aplinkybes, įvykį (A2.3).	Kuria nesudėtingą etiudą vienas, poroje ar grupėje pagal savo sugalvotas aplinkybes, įvykį; siūlo aplinkybes (įvykį) kitiems grupės nariams (A2.4).

Dalyvauja, atlikdamas pasiūlytą užduotį, parodant nesudėtingą grupinį etiudą artimoje aplinkoje, bendraamžiams (A3.1).	Parodo nesudėtingą grupinį etiudą artimoje aplinkoje, bendraamžiams (A3.2).	Parodo nesudėtingą porinį ir grupinį etiudą artimoje aplinkoje, bendraamžiams (A3.3).	Parodo nesudėtingą individualų, porinį ir grupinį etiudą artimoje aplinkoje, bendraamžiams (A3.4).
Atsakydamas į klausimus nusako [vieną] savo teatrinės raiškos išpūdį, [vieną] pasiekimą (A4.1).	Atsakydamas į klausimus nusako savo teatrinės raiškos išpūdžius, įvardija vieną arba du pasiekimus (A4.2).	Nusako savo teatrinės raiškos išpūdžius, pasiekimus (A4.3).	Nusako ir išsamiai pakomentuoja savo teatrinės raiškos išpūdžius, pasiekimus (A4.4).

Kūrybinių užduočių pavyzdžiai 1–2 klasei

Pamoka	Veikla	Kompetencija	Pasiekimai
Pirmos 2 pamokos	Pažintis su teatru. 1 klasė Tema: Kas yra teatras? Mokytojas parodo 3,31 min. trukmės filmuką „Pirma teatro pamoka su „Teatriuku“. Kas tas teatras?“ (3:31). https://www.youtube.com/watch?v=bGatlhMoxCU Mokiniai apklausiami – kokius žino teatrus, kokių spektaklių yra matę. Mokytojas pasakoja, kokias raiškos priemones naudojant gimsta spektaklis, supažindina su saugaus elgesio taisyklėmis Teatro apšilimo pratimai 1 klasei: Theater Warm-up for Grade 1 (7:40): https://www.youtube.com/watch?v=laF94Uhttps://www.youtube.com/watch?v=laF94U-1x0k1x0k Tema: aktorius ir teatrinis veiksmas – vaidyba. Mokytojas įjungia muziką jaukiam mikroklimatui sukurti ir praveda muzikinį veiksmo aplinkybių „diktantą“. Mokiniais diktuojamos aplinkybės (pvz. miške, prie jūros, virtuvėje, žaidimų aikštelėje kieme, ant ledo pakeliui į mokyklą, zoologijos sode, kt.), jie improvizuoja. Mokytojas kiekvienai aplinkybei skiria po 0,5 ž-1 minutę, patardamas, kad visi reaguotų į pasikeitusias aplinkybes. Patariama elgtis saugiai (detalيزuoja) ir gerbti individualią draugo raišką. Mokiniai vaidina	Pažinimo, kūrybiškumo, komunikavimo, socialinė ir emocinė sveikos gyvensenos kompetencijos.	Vaidina pasitelkdamas teatrinės Raiškos priemones (A1). Vaidina nesudėtingą etiudą poroje ar grupėje, mimika ir judesiais reaguodamas į sutartas aplinkybes, įvykį (A1.3).

	grupelėmis po 3–5 mokytojo pasiūlytose aplinkybėse. Vaidinimų (improvizacijų) metu, mokytojas nurodo įvykį (pvz., nugriaudi griaustinis, pasiklydo, sudaužė indą ir pan.), į kurį mokiniai raginami reaguoti. Mokytojas akcentuoja, kad šie trumpi vaidinimai vadinami etiudais. Paprašoma įsiminti tris pagrindines etiudo dalis pradžią, įvykį ir pabaigą.		
2 pamokos	Vaidybos gebėjimų ugdymas teatro raiška. 2 kl. Tema: Psichofiziniai pratimai. Teatro pamoka pradedama žaidimais ir pratimais, pažadinančiais balsą, kūną, emocijas, vaizduotę. Dėmesį lavinantis pratimas – mokiniai stovi porose vienas priešais kitą ir paeiliui skaičiuoja iki trijų, vietoj dvejeta trepteli. Pratimas aktyvina darbui abu smegenų pusrutulius. Vaizduotę ir girdimąją atmintį ugdantis teatro pratimas: mokiniai užsimerkia, mokytojas sukuria įvairių garsų junginį – paploja, pabeldžia, sugroja keletą natų, pliaukšteli liežuviu, šūkteli ir pan. Atsimerkę mokiniai paprašomi pasakyti, ką įsivaizdavo. Scenos judesio pratimas – dešine pėda ore rašomi skaičiai nuo 1 iki 10, po to kaire (arba rašomi savo vardai, žodis „labas“, kt.). Tema: Etiudo kūrimas. Gyvūno vaidinimas. Vienas, poroje ar grupelėje mokinyss vaidina pasirinktą gyvūną, perteikdamas reakcija, į įsivaizduojamas aplinkybes ir įvykį kūno raiška, balsu. Sąlyga, padedanti mokiniams nebijoti scenos ir viešumos: mokytojas pasako taisyklę – po kiekvieno pasirodymo aktoriai nusilenkia, žiūrovai ploja ir pasako kiekvienam aktoriui po vieną komplimentą, pvz. už drąsią vaidybą, už gyvūną atitinkančius judesius, už etiudo siužetą, už įdomią pradžią, pabaigą ar įvykį, už tai, kad prajuokino ir t.t. Kita taisyklė – negalima kritikuoti.	Kūrybiškumo, komunikavimo kompetencijos.	Vaidina nesudėtingą etiudą vienas, poroje ir grupėje, perteikia reakcijas į sutartas aplinkybes bei įvykį balso ir kūno raiška (A1.4).
2 pamokos	Etiudo kūrimas. 1 klasė. Tema: Improvizacija. Pratimas, ugdantis kūrybiškumą: mokytojas sustato dekoracijas (naudoja kėdes, kubus, kas turima) ir paprašo mokinių įsivaizduoti, kur vyksta veiksmas – kokią tos dekoracijos diktuoja mintį. Mokiniai poromis ar grupėse improvizuoja, po to	Kūrybiškumo, socialinė emocinė ir sveikos gyvensenos, komunikavimo kompetencijos.	Kuria vaidybinį etiudą pasirinkdamas teatrinės raiškos priemones (A2). Kuriam

	sustato savo dekoracijų variantą kitai grupei, kol pratimą išbando visi. Tema: Vaidybinis etiudas. Mokiniai kuria trumpus etiudus. Kūrimui pasirenka iš kasdienio gyvenimo atpažįstamą situaciją arba pasaką su nesudėtingu siužetu ir veikėjais. Susipažįstama su personažais, jų savybėmis, bandoma juos įsivaizduoti ir suvaidinti improvizuojant. Žaisdami, veikdami sutartose aplinkybėse mokiniai pasitelkia elementarias, tinkančias aplinkybėms raiškos priemones: kalbą (intonaciją), gestą, judesį. Mokiniai pasitaria poroje ar grupelėje – koks bus etiudo įvykis ir kaip po to pasikeis personažų/aktorių veiksmas. Mokytojas akcentuoja, kad įvykis visada paveikia personažo nuotaiką ir elgesį. Mokiniai naudoja rekvizitą, dekoracijas, kostiumų detales. Kuria etiudus pagal savo pasiūlytas laiko, vietos aplinkybes ir įvykius.		nesudėtingą etiudą poroje ar grupėje pagal savo pasiūlytas aplinkybes, įvykį (A2.3).
2 pamokos	<i>Psichofiziniai teatro pratimai ir etiudo kūrimas. 2 klasė.</i> Mokytojas praveda pratimus, lavinančius režisūrinį mąstymą, pozityvaus lyderio savybes: kūrybiškumą, organizuotumą, viešą kalbėjimą, drąsą, pakantumą. a) Skulptoriai. Mokiniai sugrupuojami po keturis, visi iš eilės tampa skulptoriumi ir „lipdo skulptūrą“ mokytojo paskirta tema iš kitų trijų grupelės draugų. b) Mokiniams pasiūloma tapti mokytoju/būrelio vadovu/treneriu ir pravedti dvi minutes pamokos / repeticijos / treniruotės. Mokytojas akcentuoja, kad visi turi priimti žaidimo taisyklę, kad jų draugas tapo mokytoju ir jo klausyti. c) Kuriami etiudai mokytojo paskirta tema (pvz. „Kitos planetos mokykla“), paskirsčius mokinius grupėmis. Rekomendacija kaip sugrupuoti mokinius: skaičiuotė, kita sakytinė tautosaka, „vaskinimas“. Mokytojas pakviečia kelis „režisierius“, kurie pasirenka į savo grupę aktorius. Režisieriai renkasi paeiliui, pagal vardo pirmą raidę abėcėlės tvarka; traukiami burtai „iš kepurės“ su pažymėtos grupės numeriu ir kt.	Kūrybiškumo, komunikavimo, socialinė emocinė ir sveikos gyvensenos kompetencijos.	Kuria ir vaidina nesudėtingą etiudą vienas, poroje ar grupėje pagal savo sugalvotas aplinkybes, įvykį (A2.4).
2 pamokos	<i>Vaidmens, etiudo pristatymas. 1 klasė.</i> Pristatant klasėje (pvz., kalendorinės šventės, metų baigimo proga) porinius (grupinius) etiudus ar etiudų spektaklį, mokiniai	Kūrybiškumo, kultūrinė, komunikavimo, pažinimo,	Pristato nesudėtingą porinį ar grupinį etiudą klasei ar

	pasiskirsto renginio/spektaklio kūrėjais, organizatoriais ir žiūrovais – vertintojais.	skaitmeninė kompetencijos.	bendraamžiams (pvz., baigus pamokų ciklą), artimoje aplinkoje (A3.3).
2 pamokos	Vaidmens, etiudo pristatymas. 2 klasė. Rekomenduojama aptarti visas įmanomas vaidinimo kūrėjų, organizatorių funkcijas, įskaitant vairuotoją, kostiumų skalbėją ir lygintoją, teatro kritiką. Mokiniais pagal poreikius skiriamos renginio vedėjo/pranešėjo, bilietų pardavėjo, durininko, kostiumų dizainerio, apšvietėjo, garso operatoriaus, rekcizitoriaus, grimerio, žurnalisto ir kiti vaidmenys. Aukštesnis pasiekimas – renginio iniciatoriaus, organizatoriaus, režisieriaus ir kiti, apimantys teatrinio pavyzdžio organizavimo, pristatymo visumą, spontaniškas improvizacijas, vaidmenys. Teatrinės raiškos rezultatas pristatomas tiek klasės, tiek mokyklos bendruomenei, kitoje erdvėje. Įspūdžiai, asociacijos, įsivertinimas 1 kl. Grupėje aptariami žaidimai, etiudai, kurių metu mokiniai nusako, ką labiausiai įsiminė ir kodėl, kaip tai galėjo paveikti jų asmenybės tobulėjimą. Aptariami pasirodymai. Mokiniai papasakoja, kas vaidinant sekėsi lengviau ir kas sunkiau, įvardija priežastis, kokias užduotis suprato, ko nesuprato, ką norėtų patys išbandyti.	Kūrybiškumo, kultūrinė, komunikavimo, pažinimo, skaitmeninė, komunikavimo kompetencija.	Pristato teatrinės raiškos rezultata klasės, mokyklos aplinkoje (A3.4). Apmąsto ir įsivertina teatrinės raiškos patirtį (A4). Nusako savo teatrinės raiškos išpūdžius, pasiekimus (A4.3).
	Refleksijos pratimas „Asociacijos“. 2 klasė. Vaikams pasakomas žodis „raudona“ ir paprašoma pasakyti, ką jis primena. Tuomet paaiškinama, kad skirtingi „raudonos“ apibūdinimai vadinasi asociacijomis, tai, kas „ateina į galvą“ išgirdus kokį nors žodį ar frazę. Mokytojas vardija kūrybinio mokinių proceso momentus (pvz. aktorius, nuotaika, etiudas – gimtadienis, šviesa, triukšmas, ritmas, žaidimas užsimerkus, pirmadienio pamoka, etiudas dviese, režisierius, tylą, dekoracija, kėdė ir t.t.), vaikai paprašomi pasakyti savo asociacijas, ką jiems tai primena / su kuo asocijuojasi.	Kūrybiškumo, pažinimo kompetencijos.	Nusako ir įvertina savo teatrinės raiškos išpūdžius, pasiekimus (A4.4).
2 pamokos	Stebėto teatro pavyzdžio elementai. 1 klasė. Mokiniai stebi teatre arba virtualioje aplinkoje	Pažinimo, kultūrinė,	Analizuoja teatro elementus

	teatro pavyzdį (pvz. pasakos inscenizaciją „Lėlės“ teatre). Išvardija personažus, scenografijos elementus (dekoracijas, kostiumus, butaforiją (pagamintus teatrui daiktus – pvz., netikrus akmenis) ir rekvizitą (daiktus, su kuriais aktorius veikia), vardija (spėlioja ir pagrindžia nuomonę) medžiagas, iš kurių pagamintos lėlės (marionetės).	skaitmeninė kompetencijos.	ir priemones (B1). Išvardija labiausiai įsiminusius stebėto Teatrinio pavyzdžio elementus (pvz., personažus, dekoracijas, kostiumus, spalvas, medžiagas, daiktus, objektus ir pan.) (B1.3).
1 pamoka	<i>Stebėto teatrinio pavyzdžio analizė. 2 klasė.</i> Mokiniai analizuoja vieną mokytojo rekomenduotą vaidinimą teatre arba virtualioje erdvėje. Pvz.: „Padavimai ir legendos“ – šešėlių spektaklis. Vaikų meninės studijos „Diemedis“ pradinukai seka ir vaidina lietuviškus padavimus ir legendas (10:32): https://www.youtube.com/watch?v=r4ziYxoaH-I Aptariama šviesos ir šešėlio reikšmė dekoracijose. Išvardijamos medžiagos iš kurių (numanoma) kurtos dekoracijos. Nupasakojami ir komentuojami personažai, jų santykiai bei kaip šešėlių teatre atskleidžiami veikėjų charakteriai (šviesa, ryškumas, greitis, muzikos panaudojimas, kt.) b) Kitas pavyzdys: „Pelenė“ – šešėlių teatras (5:21): https://www.youtube.com/watch?v=0j4hR08T0Bs Refleksijos žaidimo pavyzdys – mokiniai piešia dovanas vestuvių proga Pelenei, Princui ir Pamotei – raganai. Išrenkami trys mokiniai, juos vaidinsiantys. Jie turi susirinkti sau skirtas dovanas (piešinius).	Pažinimo, kultūrinė, skaitmeninė kompetencijos	Išvardija labiausiai įsiminusius stebėto teatrinio pavyzdžio elementus, juos pakomentuoja (B1.4).
2 pamokos	<i>Stebėto teatrinio pavyzdžio interpretavimas. 1 klasė.</i> Mokiniai nusako lėlių/marionečių teatro spektaklio temą (apie ką?) ir papasakoja siužetą. Lėlių spektaklis vaikams „Buvo buvo kaip nebuvo“ (33:43): https://www.youtube.com/watch?v=oNuSLUiP_cQY Refleksijos žaidimas: pasakos/istorijos sekimas. Mokiniai susėda ratu ir kuria naują istoriją su jau matytais teatre (ar iš stebėto	Pažinimo, kūrybiškumo, komunikavimo kompetencijos.	Interpretuoja teatro kūrinį (B2). Nusako stebėto teatrinio pavyzdžio istoriją ir temą (apie ką?) (B2.3).

	įrašo) personažais: a) sakydami po žodį; b) sakydami po sakinį; c) sekdami pasaką tol, kol mokytojas sustabdo ir perduoda žodį kitam. Išrenkama viena pateikta istorija ir suvaidinama.		
2 pamokos	<i>Stebėto teatrinio pavyzdžio interpretavimas. 2 klasė.</i> Mokiniai nusako stebėto kūrinio temą, panaudotas teatrinės priemonės. Vilniaus „Lėlės“ teatro spektaklis „Aitvaras teisėjas“ – pagal B. Sruogos pjesę (58:54): https://www.lrt.lt/media/teka/irasas/13487/spektaklis-balys-sruoga https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/13487/spektaklis-balys-sruoga-aitvaras-teisejas Mokiniai nusako spektaklio temą, siužetą ir susieja su matytais teatriniais elementais: lėlių ir aktorių vaidyba, scenovaizdžio spalva, dekoracijomis, muzika, kt. Mokiniai piešia savo Aitvarus – teisėjus. Jie gali tapti eskizais tikriems aitvarams, kuriuos pasigamintų, padedami mokytojo.	Pažinimo, kūrybiškumo, komunikavimo, skaitmeninė kompetencijos.	Nusako stebėto teatrinio pavyzdžio temą, siedamas su išvardytais elementais (B2.4).
1 pamoka	<i>Stebėto teatrinio pavyzdžio vertinimas. 1 klasė.</i> Mokiniai išsako savo nuomonę apie stebėtą teatro kūrinį, pasakoja išpūdžius apie personažus (kaip aktorius perteikė charakterį, kaip kostiumas atskleidė personažo charakterį, kokios buvo dekoracijos, kokią nuotaiką sukūrė naudojama muzika ir kt.). Refleksijos žaidimas – fotografijų paroda „Aktorių nuotaikos“. Mokiniai prisimena stebėto teatrinio pavyzdžio veikėjų nuotaikas, pasirenka vieną ir apibūdina ją lyg nuotrauką, kurią atnešė į parodą. Žaidimas – fotografas ir fotoaparatas. Žaidžiama porose. Fotografas priveda užsimerkusį draugą – fotoaparata prie pasirinkto objekto, paliečia delnu viršugalvį, tuomet fotoaparatas atsimerkia, įsimena ką fotografuoja ir vėl užsimerkia. Nuotraukos pristatomos „galerijoje“.	Pažinimo, kūrybiškumo, komunikavimo, kompetencijos.	Vertina teatro kūrinį (B3). Išsako matyto teatrinio pavyzdžio išpūdžius, aptaria personažus (B3.3).
2 pamokos	<i>Stebėto teatrinio pavyzdžio vertinimas. 2 klasė.</i> Mokiniai komentuoja stebėtą teatro pavyzdį, ar jame panaudotos teatro priemonės atitinka temą. Baletas „Pelenė“ (Carolina Ballet's Cinderella) (1:13:41): https://www.youtube.com/watch?v=xVeF9w	Pažinimo, kultūrinė, skaitmeninė kompetencijos.	Dalijasi stebėto teatrinio pavyzdžio išpūdžiais, juos komentuoja (B3.4).

	<u>6w trs</u> Pvz. ar baleto spektaklyje „Pelenė“ buvo suprantami visi aktorių–šokėjų veiksmas, kas ir kodėl įsiminė labiausiai, ar personažų kostiumai atskleidė jų charakterį, kaip dekoracijomis atskleidžiama veiksmo vieta, ar muzika padėjo suprasti veikėjų nuotaiką.		
1 pamoka	Mokiniai nurodo pavyzdžių iš asmeninės aplinkos, kur naudojami teatriniai elementai (šeimos, kalendorinių švenčių metu), mokytojo paraginti pasiūlo teatrinį žaidimą savo gimtadienio svečiams. Žaidimo pavyzdys: „Aš tau dovanuju“. Visi sustoja ratu. Mokytojas pradeda, dovanodamas menamą dovaną vienam mokiniui, įvardydamas, kas tai yra ir kokia proga. Tas mokinytis neša dovaną pasirinktajam ir taip žaidimas tęsiasi, kol visi gauna dovanų.	Pažinimo, kūrybiškumo, komunikavimo, kompetencijos.	Tyrinėja teatrinis reiškinius (C1). Nurodo teatrinis elementus kasdienėje aplinkoje (C1.3).
4 pamokų ciklas	<i>Teatras gyvenime ir gyvenimas teatre: 2 klasė.</i> Etiudų kūrimas. Mokiniai paskirstomi „šeimomis“, kuria etiudus tema „Ką gyvuliai kalba Kalėdų naktį“. Etiudai repetuojami ir pristatomi tėvams gruodžio mėnesį. Mokiniai apibūdina, kokios dekoracijos, kaukės naudojamos Kalėdų, kitų švenčių metu. Pakomentuoja savo kūrybines veiklas namuose, kuriant kalėdines dekoracijas, dovanėles, kaukes, kt. Karnavalinio kostiumo kūrimas ir panaudojimas klasėje (namuose).	Pažintinė, kūrybiškumo, komunikavimo, kultūrinė kompetencijos.	Nurodo ir apibūdina teatrinis elementus kasdienėje aplinkoje (C1.4).
2–4 pamokos	<i>Užgavėnių šventė. 1 klasė.</i> Mokiniai vardija, kokias žino šventes savo mieste (kaime) ir kokie teatro elementai jose naudojami. Aptariamas Užgavėnių šventės siužetas ir prasmės, personažai, kaukės. Dalyvavimas Užgavėnių šventėje (klasėje, mokykloje, bendruomenėje).	Pažinimo, kūrybiškumo, kultūrinė, pilietiškumo kompetencijos.	Nagrinėja teatrinės kūrybos kontekstus (C2). Nurodo renginių, švenčių teatralizacijos elementus (C2.3).

Kūrybinių užduočių pavyzdžiai 3–4 klasei.

Pamoka	Veikla	Kompetencija	Pasiekimai
2 pamokos	Susiskirstę į poras ar grupes, mokiniai kuria personažus mokytojo pasiūlyta arba savo tema įsivaizduojamose aplinkybėse, išreikšdami pojūčius dialogais, kūno kalba, reaguodami į sutartus arba netikėtus (improvizuojant) įvykius, organiškai vertindami visas aplinkybes (vietos, laiko, situacijos). Elementarūs pojūčių etiudai įgauna pradžią, plėtotę ir pabaigą, mokiniai kuria ir vaidina etiudus, veikdami sutartose aplinkybėse, reaguoja į įvykį, situacijos kaitą. <i>Pratimai pojūčių atminčiai:</i> „Paslaptingojo krepšio“ metodas – tai pojūčių atminties pratimai, padedantys ugdyti vaidybos gebėjimus. Lytėjimas. Vaikai užrištomis akimis liečia daiktus krepšyje ir juos identifikuoja. Tai gali būti: šukos, monetos, nepripūstas balionas, kriauklė, švitrinis popierius, kailis, plunksna ir t. t. Uoslė. Pagal kvapą vaikai turi surasti krepšyje esančius daiktus: kvėpalų buteliuką, lupto česnako skilteles medžiaginiame maišelyje, džiovintas uogas, pipirus, lauro lapus, cinamoną. Skonis. Skonio receptoriams tiks razinos, javainiai, įvairių grūdų dribsniai, traškučiai, šokoladas, džiovintų obuolių skiltelės ir kiti mokytojo parinkti produktai. Iš „Paslaptingojo krepšio“ galima išimti ir atviruką ar lapelį su užrašytu daiktu ar reiškiniu. Klausas. Prisiminkime, kaip pučia šiltas švelnus vėjas, įsivaizduokime garsus po vandeniu; išgirskime mintyse perkūnijos trenksmą, stiprų lietaus, žolės šnaresį, paukščio sparnų plazdesį, durų girgždesį, švilpuko garsą kūno kultūros pamokos metu, pravažiuojantį automobilį ir pan. Rega. Pamatykime savo vaizduotėje dramblių, skruzdėlytę, juodą vorą kryžiuotį, vakarinio miesto gatvėse šviečiančias reklamas, giedrą dangų, plaukiančius baltus debesis, ryškiai šviečiančią vidurdienio saulę, žvakės liepsnelę ant gimtadienio torto ir t. t. Uoslė. Užuoskime įsivaizduojamą pjaustomą svogūną, česnaką, marinuotą agurką, laužo dūmus, jūros vėją, rožę, kvėpalus, šviežią batoną, duoną, benzina ir pan.	Kūrybiškumo, komunikavimo, pažinimo kompetencijos.	Vaidina pasitelkdamas teatrinės raiškos priemones (A1). Vaidina trumpą etiudą ir (arba) personažą pagal sutartą temą ir aplinkybes, išreikšdamas pojūčius kalba, mimika ir judesiais (A1.3).
4 pamokos	Etiudų kūrimas. 3 klasė. Mokiniai, pasiskirstę poromis ar grupelėmis, savarankiškai kuria siužetą, kuriame yra pagrindinės etiudo dalys (pradžią, įvykį, pabaigą).	Kūrybiškumo, komunikavimo, pažinimo kompetencijos.	Kuria trumpą etiudą ir (arba) personažą pagal savo pasiūlytą

	Etiudų metodas padeda vaikams ugdytis empatiją, vaizduotę, kūrybiškumą. Paprastai išryškėja lyderiai, kurie imasi organizuoti (režisuoti) bendrą klasių bendrą veiklą. Mokytojas turėtų stebėti, kad nebūtų užgožiami kiti klasių vaikai, leisti atverti savo talentus visiems. Tai derėtų koreguoti subtiliai, ugdant pozityvią lyderystę (pagarbą kitaip mąstančiam, pakantumą kitai nuomonei). Kuriant ir vaidinant etiudą mokiniai skatinami savarankiškai pasirinkti raiškos ir (ar) pagalbinės teatrinės priemonės (kostiumų detales, rekvizitą, grimą). <i>Etiudų pagrindas:</i> „Aš – įsivaizduojamose aplinkybėse“. <i>Temų pavyzdžiai:</i> emocinė atmintis (gimtadienis, ačiū, atsiprašau ir t.t.), aplinkybės (lietus, žiema ir t.t.), menami daiktai (virtuvė, Kalėdinės dovanos, mano kambarys ir t.t.). Mokiniai skatinami dalintis savo patirtimi, kartu fantazuoti, konstruoti istorijas, atsižvelgiant į sudėtingesni etiudo dalis. Kartu su vaikais nusprendžiama kokia eilės tvarka pasirodo komandos. Po kiekvieno etiudo kartu aptariama: kaip sekėsi, kas buvo gerai, kas buvo įdomiausia, kas buvo ne taip gerai, ko trūko etiudui, kaip sekėsi suvaidinti. Mokiniai mokosi žiūrovo etiketo taisyklių, argumentuotai bei mandagiai išreikšti savo nuomonę. Pamokos kūrybinės užduoties aptarimas. Visi kartu aptaria užduotį, kaip pavyko ją įgyvendinti, ką naujo išmoko.		temą, pasirenka teatrinės raiškos priemones (pvz., dekoracijos, kostiumo detales) (A2. 3). Kuria trumpą etiudą ir (arba) personažą pagal savo sugalvotą temą, atsirenka ir pritaiko teatrinės raiškos priemones (A2.4). Susieja teatro pažinimą su asmenine patirtimi, poreikiais ir vertybėmis (C3).
1 pamoka	<i>Etiudo, vaidinimo pristatymas. 3 klasė.</i> Pristatomas nesudėtingas, nedidelės apimties spektaklis. Mokiniai šio proceso metu gali išbandyti save ne tik kaip aktoriai, bet ir kaip vadybininkai, reklamos atstovai. Jeigu kuriamas lėlių (objektų) spektaklis, esant galimybei pasikviečiamas tokio teatro menininkas ar atstovas, galintis supažindinti mokinius su lėlių teatro specifika. Etiudų spektaklio temų pavyzdžiai: „Naujokas“, „Atsitikimas parduotuvėje“, „Išplėštas knygos lapas“, „Po pamokų“, „Pertraukos nuotaikos“, „Kai žaislai (knygų herojai, kino ar animacijos herojai) atgyja“, „Išmestų daiktų istorijos“, „Nematomas draugas“, etc.	Kūrybiškumo, komunikavimo, pažinimo, skaitmeninė kompetencijos.	Suvaidina savo sugalvotą trumpą etiudą ir (ar) personažą klasių, mokyklos aplinkoje (pvz., dalijantis gerą patirtimi tarp klasių) (A3.3).
1 pamoka	<i>Refleksijos pratimas – „Spalvoti žirneliai“.</i> <i>4 klasė.</i> Mokiniai aptaria savo vaidintus personažus: kokios	Komunikavimo, pažinimo kompetencijos.	Apmąsto ir įsivertina teatrinės raiškos

	jų savybės, kaip jie elgiasi esant vienoms ar kitoms aplinkybėms, kaip vaikšto, kalba. Aptaria savo vaidybos patirtis – kaip sekėsi, kas buvo sunkiausia ir kaip galėtų pasiekti geresnių rezultatų. Įvardina raiškos priemonės – balsą, mimiką, reakcijas į įvykius kūno plastiškumu, vaidybos tempu, bendravimą su kitais personažais – sėkmes, nesėkmes ir jų priežastis. Mokytojas atneša maišelį su trijų spalvų saldainiais – žirneliais. Mokiniai paeiliui traukia po vieną žirnelį. Balta spalva – turi pasakyti, kas patiko/prajuokino, ruda (šokoladinė) – kas taisytina, spalvotas žirnelis – palinkėjimas visiems.		patirtį (A4).
8 pamokos	<i>Pamokų ciklas – Marionečių / lėlių teatro paslaptys. 3 klasė.</i> Mokiniam primenama, kad marionetė – virvelėmis judinama teatro lėlė. Gyvai ir naudojantis skaitmeninėmis technologijomis, mokiniai supažindinami su marionečių (lėlių) teatro spektakliu senovės lietuvių pasakos motyvais. LRT televizijos įrašas: lėlių spektaklis Sigitas Gedos pjesės ir lietuvių liaudies pasakos motyvais „Ką senelis padarys, viskas bus gerai“. Spektaklio režisierius ir dailininkas R. Driežis (35,34 min.): https://www.lrt.lt/media_teka/irasas/8433/spektaklis-sigitas-geda-kahttps://www.lrt.lt/mediateka/irasas/8433/spektaklis-sigitas-geda-ka-senelis-padarys-viskas-bus-geraisenelis-padarys-viskashttps://www.lrt.lt/mediateka/irasas/8433/spektaklis-sigitas-geda-ka-senelis-padarys-viskas-bus-geraibus-gerai <i>Kūrybinė užduotis:</i> Peržiūrėti spektaklį arba jo ištrauką. Atsakyti į klausimus: 1. Iš ko, jūsų nuomone, padarytos marionetės? 2. Kur vyksta veiksmas? 3. Kaip spektaklio personažams padeda apšvietimas ir aktorių balsas? <i>Scenarijaus marionečių teatrui kūrimas.</i> Mokiniai grupelės kuria istorijas: sugalvoja temą, siužetą, įvykį. Aptariamieji personažai, pasiskirstoma, kas kurį personažą gamins. <i>Marionečių gamyba.</i> Peržiūrimas vaizdo įrašas: „Lėlės marionetės gamyba, visas procesas“ (12:29): https://www.youtube.com/watch?v=vFLFIkBM2M Pasiruošę reikiamas medžiagas, mokiniai gamina	Pažinimo, kūrybiškumo, komunikavimo, skaitmeninė kompetencijos.	Išskiria stebėto teatrinio pavyzdžio teatrinės raiškos priemones (pvz., kalbą, judesius, dainavimą, šokį, šviesas, vaizdus), nurodo veiksmo vietą, laiką (B1.3). Savarankiškai nurodo ir išsamiai apibūdina stebėto pavyzdžio teatrinės kūrybos elementus ir priemones (apibūdina ir susieja tekstą, aktorių vaidybą, dekoracijas, muziką, kostiumus, rekvizitą, šviesas, vaizdus ir pan.), aptaria ir pakomentuoja žiūrovų funkcijas (B1.4). Vaidina trumpą etiudą (personažą) pagal sutartą

	marionetes. Repeticijos grupelėse su pasigamintomis marionetėmis. <i>Pristatymas ir aptarimas.</i> Papildomas vaizdo įrašas – marionetė gatvėje (2:10): https://www.youtube.com/watch?v=txiucVjW0lA		temą ir aplinkybes, pasitelkdamas tinkamas išraiškos priemonės (A1.4). Kuria trumpą etiudą ir (arba) personažą pagal savo pasiūlytą temą, pasirenka teatrinės raiškos priemones (pvz., dekoracijos, kostiumo detales) (A2. 3).
4 pamokos	<i>Spektaklio „Ką senelis padarys, viskas bus gerai“ interpretacijos. 3 klasė.</i> Mokiniai išskiria stebėto spektaklio (pvz. „Ką senelis padarys, viskas bus gerai“) temą ir idėją, atsako į klausimus: 1. Dėl ko teatre rodomas šis spektaklis? 2. Kodėl keturi vaidinę aktoriai apsirengę juodai? 3. Kokią nuotaiką kuria spektaklyje naudojama muzika? 4. Ko galima pasimokyti iš šios suvaidintos senovės lietuvių pasakos? Reflektuodami savo darbą, stebėdami ir dalindamiesi įspūdžiais apie matytą spektaklį ar teatrinį renginį, mokiniai skatinami atskirti teatrinės raiškos elementus, prisiminti ir nupasakoti labiausiai įstrigusius epizodus, detales: kodėl jas prisimena, kokias emocijas šios detalės (personažai, istorija) sukėlė, ką jos galėtų reikšti? Mokytojo padedami mokiniai mokosi suprasti, iš kokių elementų susideda spektaklis, kaip tie elementai padeda suprasti spektaklio temą, idėją.	Pažinimo, kūrybiškumo, komunikavimo, kompetencijos.	Išskiria svarbiausią stebėto teatrinio pavyzdžio mintį (idėją) (B2.3). Savarankiškai įvardija, kokie teatrinės kūrybos elementai vyrauja stebėtame pavyzdyje, pakomentuoja, kaip ir kokią nuotaiką bei atmosferą jie kuria. Pastebi ir nurodo labiausiai patikusius, įstrigusius epizodus, priemones (B2.4).
2 pamokos	<i>Vaidinimo stebėjimas, analizė, refleksija. 3 klasė.</i> Vaidinimo pavyzdys: Vilniaus teatro „Lėlė“ spektaklis „Grybų karas“. Pagal Justino Marcinkevičiaus poemą „Grybų karas“. Režisierius: A. Mikutis. Ištraukos (0:51): https://www.youtube.com/watch?v=khttps://www.youtube.com/watch?v=k- lNcZbq99YlNcZbq99Y	Pažinimo, kūrybiškumo, skaitmeninė kompetencijos.	Vertina teatro kūrinį (B3). Nusako stebėto teatrinio pavyzdžio nuotaiką, sukeltas emocijas ir

	Mokiniai išsako savo nuomonę apie stebėtą teatro kūrinį arba savo sukurtą etiudą, pasakoja įspūdžius apie personažus (kaip aktorius perteikė charakterį, reagavo į įvykius, kaip kostiumai papildė charakterius, kokią nuotaiką spektaklyje sukūrė muzika, kokios kitos teatro priemonės buvo panaudotos personažų charakterių atskleidimui stebėtame pavyzdyje (stebėtame kūrinyje – grimas, perukai, aktorių plastika, balso ypatybės, kt. Meninio skaitymo užduotis. Mokiniais pasiūloma skaityti poemą vaidmenimis. Išbandę patys deklamuoti kūrinį, pagal kurį žiūrėjo spektaklį, mokiniai geriau supras personažų nuotaiką, kas sukėlė emocijas, kokie personažų santykiai, kodėl jie vienaip ar kitaip elgiasi.		paaishkina, kas juos sukėlė (pav., raiškos priemonės, personažai ir jų santykiai, personažų savybės ir elgesys ir pan.) (B3.3).
4 pamokos	Pamokų ciklas „Kas buvo po to?“. 4 klasė. Stebimas teatrinis spektaklis, pvz., – Kauno valstybinio lėlių teatro spektaklis „Ąžuolo vaikas“. Po spektaklio – aptarimas, nusakant sukeltas emocijas, išvardijant raiškos priemones, personažų santykius, elgesio priežastis. <i>Vaidinimo interpretacijos.</i> Kuriamas žodinis ir veiksminis siužeto tęsinys (rate žodžiu ar individualiai raštu). <i>Kuriamas poistorės etiudas.</i> Individualių potyrių ir grupinių etiudų „Kas buvo po to“ pristatymas klasei, kurio metu mokiniai paaishkina, kodėl pasakos tęsinio metu personažai elgiasi būtent taip, kodėl istorija baigiasi kitaip. Tai išsamus ir gilus teatrinio pavyzdžio nagrinėjimas, personažų charakterių ir veiksmo analizė per pojūčių atmintį, originalios interpretacijos, kūrybinis bendravimas ir bendradarbiavimas.	Pažinimo, kūrybiškumo, komunikavimo kompetencijos.	Analizuoja teatro elementus ir priemones (B1). Interpretuoja teatro elementus ir priemones (B2). Savarankiškai įvardija ir apibūdina stebėto teatrinio pavyzdžio sukeltus įspūdžius ir emocijas, pakomentuoja jų poveikį sau (B3.4).
	Aktorius – režisierius – žiūrovas. 3 klasė. Mokiniai stebi vieni kitų etiudus, išsiaiškina, kuo jie skiriasi (teatrinėmis priemonėmis, tikslu). Jeigu stebimas lėlių, marionėčių teatro pavyzdys, paaishkina, kuo skiriasi lėlių teatras nuo kitų teatro rūšių, kaip tokiam teatre bendraujama su lėle ir lėlės pagalba. Aptariami teatro etikos klausimai. Rekomenduojama akcentuoti šias teatro etikos taisykles: • Blogų vaidmenų nėra. • Nedirbk kito sąskaita. • Visus nesutarimus kaip nešvarius batus palik už durų. Aptariamas žiūrovų elgesys teatre. Žiūrovas – vienas iš spektaklio kūrėjų, padedantis /	Pažinimo, komunikavimo kompetencijos.	Tyrinėja teatrinis reiškinius (C1). Nusako matytus teatrinis reiškinius, žiūrovų elgesį teatralizuotuose renginiuose (C1.3).

	nepadedantis aktorui vaidinti, o režisieriui tobulinti spektaklį.		
1 pamoka	<i>Marionečių teatras Lietuvoje ir užsienyje. 4 klasė.</i> Mokiniai supažindinami su marionečių teatro spektakliais, kitais teatro reiškiniiais Lietuvoje, Europos ir pasaulio šalyse. „<i>Sniego karalienė</i>“ (Panevėžio Lėlių vežimo teatras) (1:19): https://www.youtube.com/watch?v=nza1g2R1_J8 „<i>Anderseno sapnas</i>“ (Panevėžio Lėlių vežimo teatras) (1:48): https://www.youtube.com/watch?v=VVNyg4Y_jLk <i>Panevėžio Lėlių vežimo teatras</i>. Panevėžys Puppet Wagon Theater (3:09): https://www.youtube.com/watch?v=y8rIZEC4_wtU Filmo „<i>Muzikos garsai</i>“ marionečių teatro scena. The Sound of Music The Lonely Goatherd (3:38): https://www.youtube.com/watch?v=3qU2jGVdjZI <i>Brilliant and Moving Puppet Theatre</i> (6:35): https://www.youtube.com/watch?v=lv4ZnoYhwgg Mokiniai stebi, lygina, pateikia savo pavyzdžių. Rekomendacija paraštėje: Aptariama sąvoka „marionetė“ perkeltinė prasmė – tai valdomas /priklausomas nuo kitų, savo nuomonės neturintis žmogus (mokytojas nustato aptariamą kontekstą – turėk savo nuomonę, nelauk, kol draugas nuspręs už tave)	Pilietiškumo, pažinimo, skaitmeninė kompetencijos.	Savarankiškai išvardija ir išsamiai pakomentuoja teatrinės priemonės, naudojamas kitų šalių ir tautų šventėse, karnavaluose, teatralizuotomis pilietiškumo akcijomis, palygina su vykstančiomis Lietuvoje. Pateikia pavyzdžių iš mieste, regione rengiamų švenčių (C2.4).
4 pamokos	<i>Šešėlių teatras. 3 kl.</i> Mokiniai peržiūri šešėlių teatro pavyzdį gyvai arba virtualioje erdvėje. Pavyzdys: The Carnival of the Animals (18:16): https://www.youtube.com/watch?v=dX9HoJ2n_A_E Tai vien rankų šešėliais kuriami gyvūnų personažai. Mokiniai išsako įspūdžius iš šešėlių teatro pavyzdžio, su mokytojo pagalba sukuria šešėlių teatro etiudą „Žvėrių karnavalas“ tema. Mokytojas pasiūlo išbandyti juos namuose ir papasakoti kaip sekėsi. Mokiniais primenamos saugaus elgesio taisyklės, naudojant apšvietimą šešėlių teatrui, patariama pasitelkti suaugusiųjų pagalbą. Rekomenduojama mokinius suskirstyti grupelėmis ir sukurti scenarijų šešėlių teatrui. Šešėlių kūrimui naudojant ne tik rankas, bet ir kūno raišką, įvairias medžiagas, daiktus, atsiranda platesnės raiškos ir pasirenkamų temų įvairovė.	Pažinimo, kūrybiškumo, kultūrinė, SESG, skaitmeninė kompetencijos.	Tyrinėja teatrinis reiškinius (C1). Susieja teatro pažinimą su asmenine patirtimi, poreikiais ir vertybėmis (C3). Kuria trumpą etiudą ir (arba) personažą pagal savo sugalvotą temą, atsirenka ir pritaiko teatrinės raiškos priemones (A2.4). Pristato savo

	Galima pasitelkti sakytinę tautosaką idėjoms šešėlių teatrui: „Rats ratą vytų, kad pavytų – sudraskytų“; „Verkia duonytė tinginio valgoma“; „Ilgą iešmą bedrožiant, šuo kepsnį nuneša“; „Iš didelio debesio mažas lietus“ ir kt. Patarlės ir priežodžiai: https://mintys.lt/pamokymai/patarles-irhttps://mintys.lt/pamokymai/patarles-ir-priezodiaipriezodiai		teatrinės raiškos rezultatus tradicinėse ir skaitmeninėse erdvėse (A3). Nusako stebėto teatrinio pavyzdžio nuotaiką, sukeltas emocijas ir paaiškina, kas juos sukėlė (pav., raiškos priemonės, personažai ir jų santykiai, personažų savybės ir elgesys ir pan.) (B3.3).
--	--	--	---